

1737 11/12. ¹³

I V S
MILITIS AVXILIARII
APVD GENTES LIBERAS
ET IN S R IMPERIO

PRAESIDE

CHRISTOPH LVDOVICO CRELLIO D

INSTITVT IVSTINIANEARVM P P ORDINAR
CVRIAE PROVINCIALIS ET SCABINATVS
ITEMQVE ORDINIS IVRIDICI
ASSESSORE

AD D FEBR A QVAM S P E clō 1ōcc XXXVII

IN AVDITORIO ICTORVM

DEFENDET

IOANNES CHRISTIAN STRENG

DELIT MISN

VITEMBERGAE

EX OFFICINA SCHEFFLERIANA

ACTUS I V S
MILLITIS AVXILIARII
APVD GENTES LIBERAS
ET IN S. R. IMPERIO

CHRISTOPH. LUDWIGO GRILLIO D.
INSTITVT. IVSTINIANEARVM P. P. ORDINAR.
CVRIAE PROVINCIARIS ET SCABINVS
REMORV. ORDIN. IVDICII
ASSESSOR.

AD D. REBE. A. QVAM S. P. E. GLE. IVOE. KXXVII

IN ARCHIDIA. ITOZEM

DEPENSIT
IOANNES CHRISTIAN. STRENG
DELT. MISS.

MEMBERGAE
EX OFFICINA SCHEFFLERIANAE

ILLVSTRISSIMO
ATQVE EXCELLENTISSIMO DOMINO

DOMINO

VVOLFF

HENRICO

S. R. F. LIBERO BARONI

DE

BAVDISS

DYNASTAE CLIENTELAE LIEPSE

RELIQVA

POTENTISSIMI
POLONIARVM REGIS
AC
PR· ELECTORIS SAXONIAE
IN SECRETIORI CONCLAVI
MINISTRO
ET
EXERCITVS DVCI SVPREMO
ORDINVM AQVILAE ALBAE POLONICAE
ET DANEBROGICI EQVITI
HEROI
VIRTVTE INCOMPARABILI
INCLYTO FELICI
DE CVIVS AVSPICIIS
SAGATAE TOGATAEQVE MILITIAE
SAXONVM
OMNES BONI
GRATVLANTVR

RES A QVO
DEMISISSIME COMMENDATA
VTRVMQVE TEMPVS
ET BELLORVM ET PACIS
OPTIME ADMINISTRATVR
DOMINO SVO
INDVLGENTISSIMO

HANC DISSERTATIONEM ACADEMICAM
IN OBSERVANTIAE DEVOTIQUE
ANIMI MONIMENTVM
IN OBSEQVII SANCTISSIMI PIAEQVE MENTIS
FIDEM

RES SPESQVE SVAS
DEMISISSIME COMMENDATVRVS
CVM PERPETVAE FELICITATIS VOTO

OFFERT ET SACRAM ESSE CVPIT

TANTI NOMINIS

HANC DISSERTATIONEM ACADEMICAM

IN OBSERVANTIAE DEVOTIOAE

ANIMI MONIMENTVM

SUBMISSISSIMVS RELIGIOSISSIMVSQVE

IN OBSERVATIONE SANCTISSIMAE PIAEQVE MENTIS
CLIENS

IOANNES CHRISTIANVS STRENG

I

NECESSITAS SOCIETATIS ET AUXILII

NATURA quidem studiosius a PERICULIS CAVERE, quam VOLUPTATEM SIMPLICEM ac nudam, et commoditates uitae, APPETERE uidemur. Quae res omnino habet rationem: quandoquidem, qui in periculis uersantur, non solum sensu calamitatis affliguntur, quam fugiunt; sed fructu etiam uoluptatis et commoditatum carent, quas desiderant et quaerunt, adeoque duplex incommodum accipiunt, dum securitatem perdiderunt. Qua re efficitur, ut omnes quidem METU malorum uehementius, quam SPE commodi futuri et desiderio, afficiamur. Igitur, quamuis hominum inter se consuetudo et gratia multas omnino pariat et mirificas iucunditates; tamen non immerito dubites, utrum homines cum hominibus fidem et AMICITIAM iuncturi essent, nisi ipsa VI NECESSITATIS illorum societas contineretur. Enimuero non minus est, quod homo ab homine TIMEAT, quam quod SPERET et expectet: ut sit sauius subinde, quorundam deserere consuetudinem

nem, propter nocendi facultatem, quam in hominibus suspectam esse intelligimus, quam ad amicitias se adiungere, propter plenam periculi commoditatem. Sed periculorum quidem METVM, et suspicionem perfidiae, qua disiunguntur hominum animi, et societates segregantur, tandem superavit et excussit INDIGENTIA naturae, et desiderium SALVTIS: Quam cum segreges et solitarii inuenire et defendere non possent, aut singuli perire, aut comparare sibi AVXILIA, fidem et amicitiam colere, in aliorum clientelam se conferre, et homines cum hominibus SOCIETATEM salutis et periculorum coire debuerunt. Nimirum, cum natura diuiserit atque inter singulos distribuerit copiam illarum rerum, quae ad bene beateque uiuendum pertinerent, ut sibi quidem nemo facile sufficeret, sed et singuli tamen haberent, quo aliorum inopiam et calamitatem subleuare possent: denique, cum illorum bonorum, quorum alter egeat, in altero plerumque sit maxima facultas; necesse fuit, hominem homini AVXILIO esse, et subsidio uenire, singulos de suo aliquid promere, atque in commune conferre, alium cum alio connecti atque colligari: ut, quod neuter per se quaerere et tueri posset, id uterque uiribus coniunctis assequatur. Ad quam necessitatem cum accederet DESIDERIUM CONIUNCTIONIS, a natura nobis attributum, sensusque maximae dulcissimaeque uoluptatis, quam ex ipso studio amicitiae mutuaeque uoluntate percipimus; ita conglutinatae et connexae sunt hominum societates, ut fere obscurum esse uideatur, utrum illi, qui opem et auxilium ab aliis impetrant, an hi, qui in necessitatibus amicis subueniunt, ipso usu officiorum et amicitiae, blandius afficiantur. Quae res ita animos hominum occupauit, atque ita penitus in illis infedit, ut omnes aetates, omnes nationes, omnes ordines, non solum mature circumspeciant AVXILIA et sibi adiungant, sed etiam concurrant in necessitatibus ad opem inter se ferendam: utque nemo tutum se existimet, nemo con-
quiescat,

quiescat, nisi habeat omnino unum, in quo spem et fiduciam ponere, quem in subsidiis collocare possit, ad quem confugere, cuius fidem aliquando inuocare. Hinc, quod PLAVTVS in AMPHITRONE ait, confidentiores sunt pueri, si ipsis aduersus matris seueritatem sit AVXILIVM in patre: hinc matres omnes filiis, quod SYRVS affirmat apud TERENTIVM (a)

In peccato ADIVTRICES, AVXILIO in paterna iniuria

Esse solent: hinc parentes suos liberi defendunt, vicini in calamitatibus concurrunt ad uicinos: hinc gens gentem in periculo appellat

II

SPONTE ETIAM AVXILIA SVEMITTI POSSVNT

IGITVR a natura, ad iungendam SOCIETATEM, FERENDAMQVE OPEM et AVXILIA in necessitatibus amico submittenda, inuitamur. Sed INTER GENDES quidem plerumque AVXILIA FOEDERE SOCIALI et pactione comparantur: quandoquidem generaliter illa officia, quae nec semper, neque cuilibet promiscue debentur, vix tuto expectari possunt, nisi et necessitatem tuam alteri ostenderit, et spem feceris, gratiam relatum iri, et fidem pactis atque stipulationibus firmaris. Sed uideamus, an non SPONTE etiam offerri possint et submitti DEBEANT interdum auxilia, quamuis non petantur, aut quamuis non sint foedere promissa. Et GROTVS (b) quidem optime quatuor habet genera AVXILIORVM: Primum illorum, quibus IMPERARI POT-

A 3

EST,

(a) Terent. Heaut. V, 2. 39. (b) Grot. 2. 25. §. 3. 4. 5. 6.

EST, ut in necessitatibus succurrant : Alterum uero SOCIORVM, quorum fides FOEDERE nobis est obstricta : Tertium AMICORVM, cum quibus consuetudine et gratia coniungimur : quartum denique, quod latissime patet, OMNIVM HOMINVM, quos humanae conditionis miseratio, et communis illa omnium societas, ad ferendam opem et calamitatem aliorum profligandam, euocare posse uideatur. Sed illud quidem PUFFENDORFFIO non placuisse uideo, qui (a) negat, posse homines liberos ab hominibus defendi, nisi SPECIALI quodam VINCULO societatis coniungantur. Enimvero periculosum exemplo esse, ait, inter homines liberos, si quis audeat litem alienam iudicare, et quasi iudicis sibi partes sumere, cum inter alios armis contenditur de causa: liberam cuique de rebus suis statuendi relinquendam potestatem esse, neque in iure suo quemquam interpellari posse, neque alienam denique iniuriam ad nos omnino pertinere, nisi foedere et pacto obstringamur.

Sed mihi quidem illa PUFFENDORFFII magis a timore, quam a uirtute et cogitatione officii, profecta esse uisa sunt. Neque enim intelligo, cur PACTIONE liceat in alterius se amicitiam adiungere et AUXILIUM laborantibus EX FOEDERE praestare ; sed idem illud non permitti debeat, si illud a nobis non fuerit promissum. Enimvero si non liceret de aliena iniuria cognoscere, in naturali libertate; ne pactis quidem effici posset, ut ferre auxilium liceret. Nemo enim potest, nisi DE RE LICITA, efficaciter pacisci. Si igitur tunc iniusta sunt auxilia, si sponte offeruntur; cur POST SOCIALE FOEDVS admituntur : aut, si foedere promitti possunt, cur non renitti potest alteri necessitas petitionis, cur non sponte offerri illud, quod, si promissum esset, deberetur : cur non communi consilio concurratur ad calamitatem aliorum subleuandam,

(a) Puffend. Iur. Nat. et Gen. II. §. §. 6

dam, si res et causa opportuna esse uideatur. Nisi forte etiam incendium a uiatoribus non extinguere potest, nisi ad ferendam opem aduocentur; quia posset incertum esse, an non dominus suae uoluptatis et animi causa aedes suas incenderit, et fumum excitarit. Hac fere criminatione **ARIOVISTVS**, aduersus **CAESAREM** (a) usus est, cum hic ad defendendam Aeduorum iniuriam in Galliam cum exercitu uenisset. "Negabat enim Romanis **FOEDVS** esse cum Aeduis, neque in aliis bellis Aeduos a Romanis exercitu defensos." Simulari ab illo amicitiam, dum Aedui defenderentur., Sed recte quidem **CAESAR** (b) non pati, respondit, consuetudinem populi Romani, ut socios optime meritos defereret, qui amicos non modo nihil sui deperdere, sed gratia etiam, dignitate, honore auctos esse uelit: Recte idem etiam alio loco, cum Sueffionibus aduersus Bellouacos subueniret, ad **DIGNITATEM** suam pertinere iudicauit, nullam calamitatem socios optime meritos accipere, et, propter exemplum, referre, ut exercitu defenderentur; quamuis nec foedere obstringeretur, nec Sueffiones et Aedui auxilia a populo Romano petiissent. Nimirum omnes omnino homines liberos, quasi **ADMINISTROS** quosdam **DIVINAE VOLVNTATIS**, hac lege natos esse nouimus, ut nihil ab ipsis intermitteretur, quod ad sancendam fidem, iniuriam propulsandam, improbos nefariosque coercendos et in officio continendos, pertinere posse uideatur. Igitur, si **MANIFESTA** sit iniuria, non solum **LICET** succurrere oppresso, sed **NE POSSVMVS QUIDEM** quiescere sine ignominia, aut sine prodicionis quadam nota laborantem deferere, ad quem sine periculo et incommodo defendendum copiae et facultates suppetebant. Optime enim **TULLIUS** (c) qui non defendit, inquit, nec obsistit, si potest,

(a) Caes. B. G. l. c. 44. (b) Caes. B. G. l. c. 43. § 8. etc. 45. §. 1

(c) Cic. de Offic. l. 7. uid. Diod. Sic. l. 77

potest, iniuriæ, tam est in uitio, quam si parentes, aut patriam, aut socios deseruisset: Idem etiam alio loco (a) gratias egit Deiotaro, qui ad ipsum in prouincia legatos miserat, se cum omnibus suis copiis in castra eius uenturum esse. Inepta etiam Ariouisti excusatio, qua aduentum suum in Galliam purgabat: (b) Rhenum se non transisse sua sponte, sed rogatum atque accitum a Gallis, quasi non sponte liceret auxilium ostendere afflictis. Illud unum cauendum est, ne quid TEMERE, et inconsulto, et causa nondum cognita, non manifesta iniuria, suscipiatur.

Sed in CIVILIBVS societatibus adstrictior est facultas AVXILII ferendi: Esset enim periculum, ne per illam occasiorem respublica concurfationibus improborum, et tumultibus perturbaretur: et commodius per IUDICEM res illa poterit administrari, in quo omnes COMMUNE AVXILIVM habebunt. In NECESSITATIBVS tamen REPENTINIS, tantum abest, ut scelere contaminentur, qui ad ferendam opem conuenerunt; ut uel inuiti aliquando concurrere, atque ad iniuriam prohibendam uires et studia conferre teneantur. MARCIANVS enim l. 6. D. ad L. Pompei. de Parricid. etiam extraneos, qui cognouissent, matrem parricidium moliri, puniendos esse, ait, quasi parricidas, cum indicare, et prohibere potuissent. Idem et MODESTINO atque ARRIO MENANDRO in militibus placuit, ut, qui praepositum, cum possent, non protexerint, illum occidisse uideantur, l. 3. §. 22. et l. 6. §. 8. D. de R. mil. Cum contra, qui ciuem aut socium seruasser, quamuis iniusu, corona ciuica donandus esse uideretur. (c) Illustre est exemplum eiusmodi auxilii apud Caesarem (d) T. Pulfionis et L. Vareni, qui cum per multos annos summis simultatibus contendissent, tamen in certamine et PERICULO alter alteri ANIMICVS AVXILIO salutique fuerunt, ut diiudicari non posset,

(a) Cic. Ep. ad Fam. XV. 4. §. 9. (b) Caes. B. Gall. l. 44
(c) Plin. Hist. Nat. 16. 4. (d) Caes. de Belle Gall. V. 44

posset, uter utri uirtute antefendus uideretur. Imo uero Germanorum etiam militaribus legibus subinde mi- ites, etiam extra praelium, succurrere in rixa et periculo commilitoni, ipsumque cum aduersario reducere in gra- tiam iubentur. Reuterbest. d.A. 1570. art. 74. Item: Da einer oder mehr mit dem andern uneinig worden, und mit der Thath an einander wüchsen, so soll ein jeder der solchen Un- willen siehet, oder erfähret, und dabey ist, Fried nehmen, und darauf die verfragene Partheyen denselbigen Frieden stracks unverwiedert zu halten schuldig seyn, so lang die Geldbestallung wehret

III

AVXILIARES MILITES

IN ROMANORVM EXERCITV

OLIM A SOCIIS SEIVNGEBANTVR

ILLI ET PERICVLOSI REIPUBLICAE

ET VTILES FVERVNT

SPONTE igitur subinde ostendi potest AVXILIVM amico uel inimico laboranti; sed FRECIBVS plerumque impe- tratur: in periculis maxime, in quibus res per uim ad- ministratur. Itaque inter GENTES LIBERAS inprimis fre- quentissimi de auxiliis tractatus: cum iusta illis sint arma, qui nullam spem, nisi in armis, habent. ROMANI quidem certe, qui non minorem bello, quam pacis artibus, gloriam adquisiuerunt, nihil facile sine AVXILIIS tentabant. VE- GETIVS enim (a) EXERCITVM ROMANVM tam LEGIO- NVM, quam etiam AVXILIORVM, nec non EQVITVM, ad gerendum bellum collectam multitudinem, appellat:

B
ut

(a) Veget. III. 1

ut solae ciuiles copiae nomen *IUSTI EXERCITVS* non habuisse uideantur, nisi *AVXILII* adiunctis. Illud Latini aliquando apud *LIVIUM* (a) Romanis obiecerunt. *SOCIALIS*, inquit, *EXERCITVS* est is, quo adiuncto *DVPLICATIS* uires uestras, quem secernere a se nolunt consules, bellis propriis ponendis fumendisque. Sed *VAREO* quidem (b) *AVXILIVM* ab *AVCTV* appellari, ait, cum accesserint, qui *ADIVMENTO* essent, *ALIENIGENAE*. Idem etiam *FESTO* (c) uidetur, qui *AVXILIARES*, inquit, dicuntur, in bello *SOCII* Romanorum *EXTERARVM NATIONVM*, dicti ex Graeco uocabulo *ἀνξήρις*, quod nos, *RERVM CRESCENTIVM AVCTIONEM*, appellamus. Idem *M. TVLLIVS* (d) in prouincia, ut *IUSTVM* exercitum haberet, se ex *SCITO*, ait, Euocatorum firmam manum, et equitatum satis idoneum, et populorum liberorum regumque *SOCIORVM AVXILIA* uoluntaria comparauisse. Igitur uides, et *SOCIALE EXERCITVM*, et *EXTERNA AVXILIA* Romanis copiis adiuncta esse, cum in bellum proficiscerentur. Olim quidem certe *LATINOS* inprimis, et *ITALIAE* gentes, *SOCIALEM* coetum, *SOCIALIA* agmina, non *AVXILIA*, appellarunt. Sed *AVXILIA* ab *EXTERIS* accipiebantur et postremo loco habebantur. Aperte *PLINIUS*, (e) militi, qui militem *AVXILIARIVM*, imo Regem etiam auxiliariorum, in praelio seruauit, *CORONAM CIVICAM* non dari, ait; quamuis *POLYBIUS* (f) milites obs *CIVM* seruatum *ὄψαντάστνας πολιτῶν ἢ συμμάχων* coronari affirmet. De qua re deinde locus erit exponendi. Igitur inter *SOCIOS*, et *AVXILIA* discrimen aliquod admissum. Sed postea, cum ciuitas non solum cum Latinis, sed cum Italis etiam communi-

(a) Liu. 8. c. 4. (b) Varro de Lat. Ling. IV. p. m. 24. (c) Festus de Verb. Sign. v. Auxiliares. (d) Cic. Epist. ad Fam. L. 15. 4. 4. (e) Plin. Hist. Nat. 16. 4. (f) Polyb. Hist. L. 6. p. m. 483

municata est, illi magis inter legiones circiilem exercitum recepti; atque ex his fere temporibus utrumque et sociorum et auxiliiorum nomen EXTERNIS tantum copiis tributum, quae sub Romanorum auspiciis aduersus hostes ducebantur. Multa de illo argumento SPANHEMIVS, (a) quaedam etiam LIPSIUS (b) obseruauit, quos exscribere non uacat. Certe ex illo tempore LEGIONIBVS AVXILIA duntaxat opponuntur; et sociorum copiae AVXILIA subinde appellantur. TVLLIVS enim illo, quem supra excitauit loco (c) liberorum Regum, et SOCIORVM AVXILIA laudauit: ut nihil inter SOCIOS, et AVXILIARES interesse, sed tamen miles AVXILIARIVS legionario contemptior fuisse, uideretur. Aut omnia me fallunt, aut eo sensu PLAVTVS (d) AVXILIA a LEGIONIBVS seiungit:

AVGETE AVXILIA, uictis Vestris LEGIONIBVS et ASINIUS POLLIO in epistola ad M. Tullium, (e) Militem, inquit, non solum LEGIONARIVM, sed ne AVXILIARIVM quidem ullum, quoquam misi: Ut ostenderet, minus momenti in AVXILIIS, quam in legionibus, fuisse. Sed magis explicite VEGETIVS (f) Legionibus semper AVXILIA, tanquam LEUEM ARMATVRAM in acie adiunctam esse, docet, ut exercitus in his magis praeliandi ADMINICVLVM, quam PRINCIPALE SVBSIDIVM, haberet. TACITVS (g) etiam obseruat, singulis legionibus certa quaedam EXTERNA AVXILIA adiecta. Batauorum enim cohortes quartae decimae legionis auxilia fuisse, ait, quasi ipsis solis non tuto aliquid committi potuissè uideretur. Imo uero idem ille VEGETIVS (h) AVXILIARES conduci ad praelium ex diuersis

B 2

(a) Ezech. Spanh. de Orbe Romano. Exerc. I. c. 9. et 10. et Exerc. II. 21.
 (b) Lipsi. de Re Milit. L. I. dial. 7. p. 44. sq. (c) Cic. Ep. ad Fam. XV. 4. § 7. (d) Plaur. Cistell. II. 1. 3. 7. (e) Cic. Ep. ad Fam. 10. 32. §. 12.
 (f) Veget. de Re Milit. II. 2. (g) Tacit. Hist. L. I. c. 59. (h) Veget. l. c.

sis locis, ait, ex muneribus diuersis uenientes: nec disciplina inter sese, nec notitia, nec affectione consentire: Alia inter illos instituta, alium armorum usum frequentari: Et necesse omnino esse, ut tardius ad uictoriam perueniant, qui inter se discrepent, priusquam dimicarent

Sed LIVIUS (a) etiam aliud incommodum in AVXILIIS obseruat, quod, prout praemiis et sollicitationibus et mercede et cupiditate ducerentur, facilius in alterutram partem INCLINARENT. Deserti enim Romani a Celtiberis in Hispania, quos Asdrubal seduxerat, triste exemplum pro documento habuerunt, ne ita EXTERNIS credant AVXILIIS, ut non plus SUI ROBORIS SVARVMQVE proprie uirium in castris habeant. Eandem fere notam TACITVS (b) Germanorum copiis inussit: quas a Gallis AVXILIO accitas, non solum hostibus, sed etiam sociis, imposuisse feruitutem, ait

Itaque periculosa libertati et suspecta plerumque AVXILIA Romanis uidebantur. Sed idem ille TACITVS, alio loco, (c) MAGNUM ait, MOMENTVM fuisse in AVXILIIS, Batauis inprimis, fortunae aut secundae, aut aduersae, prout illa inclinassent; ut, non frustra in exercitu fuisse AVXILIA, intelligatur. Aliquando etiam Galli, nihil VALIDVM esse, in exercitu Romano, nisi quod EXTERNVM esset, obseruarunt. (d) Et iisdem alio loco (e) provincias SANGVINE PROVINCIARVM potius, quam Romano milite deuictas, aiunt. TACITVS, etiam ingens decus uictoriae Iulii Agricolae accessisse, credit, quod CITRA ROMANVM SANGVINEM bellasset, dum incitatos ruentesque ita disposuit, ut peditum AVXILIA mediam aciem firma-

(a) Liu. L. 25. c. 34. (b) Tac. Hist. IV. c. 73. (c) Tac. Hist. I. 59.

(d) Tacit. Annal. III. c. 40. f. (e) Tacit. Hist. IV. 17.

firmarent, equitum tria millia cornubus affunderentur, Legionis pro uallo starent, tunc demum affuturæ, si AVXILIARES pellerentur. (a) Itaque commodius bellum per auxilia ADMINISTRARI credebatur, quia duces, adhibitis auxiliis, Romano sanguini parcebant. Sed AVXILIARES et VIRTUTE interdum Romanos superabant: non raro etiam fide et constantia gloriam adepti. CAESAR enim aliquando (b) castra DILIGENTIVS et ACRIVS a Thracibus barbarisque AVXILIIS defensa esse, docet, quam a cohortibus Romanis, quæ ibi praesidio relictæ erant. Certe EXTRAORDINARIOS milites, ex AVXILIIS ad praesidium ducis inprimis selectos fuisse, ob uirtutem, etiam POLYBIVS (c) obseruat, cum illorum se fide Imperatores commodissime defendi arbitrarentur. Sed de his deinceps locus erit admonendi. AVGVSTVS etiam Batauorum EXTRAORDINARIAM cohortem PRAESIDIUM CORPORIS SVI esse uoluit, si DIONEM (d) audiamus. Et cum omnia Romæ suspecta essent, NERO Germanis, tanquam EXTERNIS maxime fidebat. Idem fere ab aliis principibus frequentatum, donec Galba Imperator Germanorum cohortem, quod SVETONIVS ait, (e) a Caesaribus olim ad custodiam corporis institutam multisque experimentis FIDELISSIMAM, dissoluit, ac, sine ullo commodo, in patriam remisit.

Sed hæc utcumque fuerint, semper quidem robur exercitus, et nervus in legionibus fuit: a quibus AVXILIA contemnebantur. VEGETIVS enim (f) documento esse magnitudinem Romanam, ait, quæ semper cum LEGIONIBVS dimicans, tantum hostium uicerit, quantum uel ipsa uoluerit, uel natura rerum permiserit.

B 3

Ita-

(f) Tacit. in uita Iulii Agric. c. 35. (b) Caesar de B. Ciu. III. c. 15.
 (c) Polyb. L. VI. Hist. p. 472. (d) Dio Cassius L. LV. p. 647.
 edit. Steph. (e) Suet. in Galba, c. 12. (f) Veg. de Re Milit.
 II. 2

Ex hac causâ AVXILIARII non solum gradu militiæ, sed etiam nominibus plerumque a CIVILI exercitu seiungebantur. LEGIONARII enim milites proprio et domestico nomine in COHORTES distributi sunt. (a) Sed TVLLIUS (b) auxilia a cohortibus distinguit. Auxiliorum enim coetus ALAB potius, quam cohortes, dicebantur. Cæsar certe AVXILIA, quæ legionariis militibus opponit, milites ALARIOS appellat. (c) LIVIUS etiam SOCIORVM equitum ALAM nominavit. (d) Et idem, quem antea adduxi, CÆSAR, M. Varronem, delectu habito totâ Hispania cohortes XXX. ALARIAS coegisse scribit. (e) Raro certe auxiliares copiae COHORTIVM nomen acceperunt, nisi aliud nomen fuerit adiectum. Apud LIVIUM (f) tamen EXTRAORDINARIAS cohortes inuenio, quas ex auxiliis delectas, ad præsidium Consulis et custodiam corporis, supra fuit obseruatum. TACITVS etiam aliquando COHORTES Batauorum auxilia Legionis decimæ quartæ, appellavit. (g) Sed alio loco, apud eundem TACITVM occurrunt ALA Batauorum, (h) ALA Britannica (i) Picentina (k) Treuerorum (l) ALAB Mœsicae et Pannonicae, (m) et Rheticae, (n) ALARES milites, a legionariis seiuncti (o) ALARES Pannonii, robur equitatus (p) Equites ALARII, a legionariis distincti (q)

Mulum igitur intererat inter AVXILIA et legiones. Sed illud attinet monere, extremis temporibus, postquam ciuitas omnibus communicari coepta, nihil purum, nihil sacerum in exercitu fuisse. Non solum enim EXTERIORUM militare maluerunt: ut uideatur utriusque militiæ

(a) Veget. de Remilit. II. 6. (b) Cic. Ep. ad Fam. XV. 4. 17. (c) Cæf. B. G. I. 51. (d) Liu. 35. 5. (e) Cæf. B. C. II. 18. (f) Liu. 34. c. 47. (g) Tacit. I. 59. (h) Id. IV. 18. (i) Id. Hist. III. 51. (k) Id. Hist. IV. 62. (l) Id. H. II. 14. (m) Id. H. III. 2. (n) Id. Hist. I. 68. (o) Id. H. II. 94. (p) Id. Ann. XV. 10. (q) Id. Ann. IV. 73. XII. 27.

tiae usus promiscuus fuisse, et AVXILIA a legionibus duntaxat disciplinae et pugnae genere distincta. GALBA enim, si SVETONIUM audias (a) ex plebe Hispaniae, et LEGIONES ET AVXILIA conscripsit. Et VEGETIVS auctor est (b) plerosque in AVXILIIS potius, quam in legionibus, militiae sacramenta percepisse, quia res commodius in auxiliis administrari uideretur. Sed hoc quidem loco et pretio apud Romanos AVXILIA fuerunt

III

VOLVNTARIA AVXILIA PVBLICA ET PRIVATA

Magnus igitur apud liberas gentes AVXILIORVM usus in exercitu. Ab INVITIS tamen gentibus exigere AVXILIA non possunt, nisi ex FOEDERIS formula subinde debeantur. Sed de his quidem, quae ex SOCIALI PACTIONE submittuntur, et NECESSARIA uocantur, deinceps locus erit disputandi. Iam de VOLVNTARIIS inprimis uideamus. Sunt enim illa uarii generis, atque in PVBLICA ET PRIVATA diuiduntur. PVBLICA, quae a gente libera uicino SPONTE in repentinis necessitatibus auspiciis publicis mittuntur: de quibus antea a nobis disputatum. Sed PRIVATA sunt, cum ab exteris principibus milites, in alieno territorio, non quidem auspiciis principis, eius regionis, sed bona tamen EIVS CVMV ENIA, conscribuntur. Est et aliud genus auxiliorum, dubiae naturae, et QVASI PVBLICVM, cum ab ipso quidem externo principe, aut eius nomine, apud alias gentes liberas AVXILIA conscribuntur, sed illae gentes tamen, apud quos milites pro exteris leguntur, EX FOEDERE tenentur, ut externo principi permittant militem uoluntarium in ipsorum ditione scribere. Quae species apud HELVETIOS inprimis subinde frequentatur. Sed de his

(a) Suet. in Galb. c. 21. (b) Veg. de Re Mil. II. c. 3

his quidem auxiliis postea monebo. Iam quidem primo de VOLUNTARIIS PRIVATIS uideamus.

Ipsa certe necessitas gentes docuit, ut, si nec ipsae domesticis copiis ualenter, neque usus amicitiae cum uicinis esset, mitterent legatos, qui VOLUNTARIA AVXILIA pararent. Hae sunt CONDUCTITIAE cateruae, quas in Bocotiorum exercitu NEPOS obseruauit, (a) Enimvero reges Orientis, quod IUSTINVS affirmat, (b) nulla omnino bella sine MERCENARIO Gallorum EXERCITV, id est, sine illorum AVXILIIS VOLUNTARIIS gesserunt. Neque enim facile priuati, citra Regis sui auspiciis, nisi MERCEDE conducti, alienam militiam subibunt. Quapropter PRIVATA illa auxilia plerumque MERCENARIA dicuntur. LIVIVS obseruat, ante bellum cum Annibale, Romanos MERCENARIVM militem in castris nunquam habuisse, sed tunc in Hispania demum Celtiberos CONDUCTOS. (c) Sed constat non solum ante illud tempus, in primo bello Punico, quod ZONARAS (d) testatur, sed etiam postea saepius, AVXILIA VOLUNTARIA, spe mercedis, uel stipendii, in magnis necessitatibus a Romanis contracta esse. M. etiam TVLLIVS in provincia se populorum liberorum AVXILIA VOLUNTARIA comparasse gloriatur. (e)

V

VOLUNTARIA GERMANORVM AVXILIA.
LIBERTAS GERMANICA

GERMANIS quidem semper gloriosum fuit, non solum fines tueri, et parta uirtute militum defendere; sed etiam sociis et amicis AVXILIA mittere, et subsidio uenire. Certe PRIVATIS, a prima gentis origine, permissum, EXTERIS etiam uirtutem

(a) Nepos in Chabria sub init. (b) Iustin. L. XXV. c. 2. (c) Liu. 24. c. 49. f. (d) Zonaras apud Lips. de Re Milit. L. I. dial. 7. p. 45. (e) Cic. ad Fam. XV. 414.

uirtutem suam commodare, et APVD GENTES LIBERAS extra patriam in AVXILIIS militare. Illa enim insignis species GERMANICAE LIBERTATIS appellatur, quod liceat priuatis, apud exteros, periculum uirium suarum facere, et in castris aliarum nationum arma fere: modo gloriae quaerendae et uirtutis exercendae causa ad exteros commigrent. Non attingam antiquissima tempora, de quibus CAESAR et TACITVS et omnes ueteres testantur. Ipsi enim Proceres Germaniae in RECESSV IMPERII SPIRENSI d. An. 1570. §. 4. de hac re fidem faciunt: Haben Wir uns zuörderst erinnert, wie es im heiligen Reich Teutscher Nation von Alters her eine löbliche Gestalt Teutscher Freyheit, um Ehre und Ruhm, mit Ritterlichen Thaten, frembden Potentaten, ohn alles Beleydigen des Vaterlandes und dessen Angehörigen, zu dienen, gehabt. Item in R. IMP. AVG. d. A. 1582. §. 31. Ferner, ob wohl im H. Reich Teutscher Nation von Alters diese Freyheit gebraucht, frembden Potentaten, um Ehr und Ruhm, mit ritterlichen löblichen Thaten, ohn alles Beleydigen so wohl Unser, als auch des H. Reichs, dessen angehörigen Ständen, Untertanen, und Schirmis-Verwandten, zu dienen: Eriam nouissime in Capitul. Carol. VI. art. IV. §. Und dieweil. PRINCIPES ELECTORES illud luculente affirmarunt: Und dieweil denen frembden Potentaten je zu Zeiten im Reiche ihre Werbungen anzustellen, wohl verstatet wird, auch in dem Instrumento Pacis, und denen Reichs-Conuocationibus vorhin zur Gnüge versehen, wie weit einent Stande, oder Angeseffenen des Reichs, sich bey Auswärtigen in Kriegs-Dienste zu begeben, oder einzulassen, erlaubt: So sollen und wollen Wir ic. ic. Neque enim posteri libertatem illam priuatis omnino ademerunt: sed abusus tantum, cum incommodo S. R. Imperii coniuncti et latius grassati, sanctissimis constitutionibus coerciti, atque res in

C

• ordi

ordinem redacta. Itaque placuit hanc libertatem legibus quibusdam continere, ne quis illa licentiosius et cum patriae periculo utatur. De his, operae pretium est, ut paucis exponamus. Inprimis uero, ne sua SPONTE milites confluant, aut, conspiratione facta, uagentur cum tumultu, quasi militaturi, aut a priuatis, SEDITIONIS CAUSSA, iniussu magistratus, se legi et in numerum referri patiantur, seuere interdicitur: Illud enim ad uiam spectare uidebatur. Ita in R. L. VORMATIENSI d. A. 1564. §. 15. studiose cautum: Daß in allen Chur-Fürst-Fürstenthumben, und Gebieten, die Berggaddungen des Kriegs-Volcks, welches sich, selbst eignes Vorkhabens, ohne Vorwissen, und Erlaubniß der ordentlichen Obrigkeit, zusammen schlagen möchte &c. &c. keines Weges geduldet werden sollen &c. &c. So sehen &c. &c. Da jemand, wer der auch wäre, sich unterstehen würde, Kriegs-Volck aufzumischen, und zu versammeln, daß derselbe Stand und Obrigkeit, ihres Vermögens, solches unverzüglich abschaffen, und keines Weges gedulden solle

VI

NON TAMEN LEGI POSSUNT, NISI A PRAEFECTIS
ET DUCIBVS GERMANIS

Deinde placuit, GERMANOS, quamuis EXTERIS Principibus militaturos, a nemine, nisi a GERMANIS PRAEFECTIS et CENTVRIONIBVS, conscribi. Ignominiosum enim uidebatur, illos ab alienigenis in numerum referri: et periculosum, in nostro exteris esse aliquam omnino potestatem. Poena etiam grauissima in illos constituta, qui Exteris, militem legentibus, obtemperant, atque illis nomen dare audeant, nisi praefectus natione Germanus huic rei administrandae ab exteris adhibeatur. Neque potest deinde inter Germanos ad
mili-

militiam admitti, aut ad ullum eius gradum aspirare, qui exteris se uendiderit, contra militarem disciplinam. Ita constitutum, art. 216. der Reuter-Bestallung, in Comitibus Spirensibus d. A. 1570. promulgatae. Nachdem auch den Teutschen Obersten, Rittmeistern und Hauptleuten, vermöge der teutschen hergebrachten Libertät und Freyheit ꝛ. ꝛ. zugelassen und frey ist, frembden Potentaten teutsch Kriegs-Volck zu zuführen, und aber jehiger Zeit, andere, so nicht gebohrne Teutsche sind, sich dessen auch unterstehen, und gebrauchen wollen, daraus allerhand Verkleinerung und Nachtheilung der Teutschen Nation endlich erfolgen mag, So soll hinfürter keiner Person, frembder NATION, die im Reich, oder dessen Schutz und Schirms angehörigen Landen nicht geseßen, verstatet werden, Teutsch Kriegs-Volck zu Ross oder Fuß, als ein Obrister, Rittmeister, oder Hauptmann, anzunehmen ꝛ. ꝛ. Und da solches von einer frembden Nation Obristen, oder Befehlshalber in Reich fürgenommen würd, soll solches alsbald durch die Kriegs-Obristen, oder Uns selbst abgeschafft, und gewehret werden. Es sollen auch diejenigen, so sich unter frembden Obersten und Befehls-Leuten bestellen liessen, darum von ihrer Obrigkeit, darunter sie geseßen, gerechtfertiget, und gestrafft, auch ferner unter keinen teutschen Regiment geduldet und gelitten werden

VII

CONTRA IMPERIVM EIVSQUE STATUS ET SOCIOS
NON PERMISSA SVNT AVXILIA VOLVNTARIA

Tertio, ex legibus, quas supra recitauimus, apparet, CONTRA PATRIAM, id est, contra Germaniam, S. R. Imperium eiusque Ciues, socios atque foederatos, militare Germanis non permissum: Sed in primis patriae, eius sociis et amicis

amicis hanc operam nauandam. Expresse enim cautum, ut saluis rebus patriae, ohne alles Beleydigen des Vater-Landes, und dessen Angehörigen, in externam militiam concedant. Imo uero placuit, Germanos, qui apud exteros mereant, expresse hoc pacisci, ne unquam contra Germanos in aciem ducantur. Reuter-Bestallung d. A. 1570. art. 217. Soll das teutsche Kriegs-Volk, und alle diejenigen, so von frembden Potentaten in Bestallung und Pension, oder Jahr- und Diensta-Geld angenommen werden, in ihren Bestallungen, und Pension-Briefsen, ausdrückl. vorbehalten, daß sie sich wider das H. Reich Teutscher Nation, und das geliebte Vater-Land, oder einigen Stand dessen, weder OFFENSIVE, noch DEFENSIVE, nicht gebrauchen lassen &c. &c. Quod si quis ausus fuerit, hostibus patriae, uel horum foederatis, opem ferre, uel in illorum exercitiis militare, ipse uiderur hostis patriae et perduellis. Ita IN CAPIT. IOSEPH. ART. 15. Und da einer bey einem in Comitibus imperii declarirten, oder sonst wißentlichen Reichs-Feinde, oder dessen Bundsgenossen, und Helffers-Helffer Kriegs-Dienste annehmen würde, wollen Wir wider denselben, als einen Reichs-Feind, mit Confiscirung der Güter, auch sonst nach Anleitung der Execution- und Reichs-Ordnungen, auch gemeinen Rechten, mit aller Schärffe verfahren, dergestalt, daß selbiger auch an seinen Erb- und Lehnscastten, Anwartsung und Rechten, auch Haab und Gütern, Aemtern und Dignitäten, oder auch, da man ihn ertappet, an Leib und Leben, die Abwesende aber in ihren Bildnis abgestrafft, ihnen und ihren Descendenten ihre Stamm- und sonst erhaltene Wappen ferner zu führen nicht gestattet, noch weniger sie vor Stifft- und Rittermäsig jemahls gehalten, sondern insgemein aller Ehren unfähig erkläret werden. Igitur ne Germani impiis armis et sanguine suorum polluantur, uisum est, illos ante omnia in Imperii et SOCIORVM amico-
rum

rum castris militare et socios Imperii extraneis praeferre.
 Da auch von Uns, oder andern einiges Kriegs-Volk im Reich
 zu Ausländischer Uns und dem Reich wohl zugethanen,
 zumahl mit Uns ALIIERTEN Potentaten Dienst geworben:
 Cap. Ioseph art. 15. IN SAXONIA ELECTORALI ETIAM
 nouissime constitutum, ne militi honesta missione impetrata,
 a nostro exercitu digresso, EXTERORVM militiae se dare li-
 ceat, nisi antea legioni, in qua militauit, aut summis ducibus ex-
 ercitus Saxonici, se, uitam, sanguinem suum obtulerit; cum
 ipsi sit honestius, pro principe et patria, cuius disciplina im-
 butus est, et cui omnia debemus, uiuere et mori, quam aliis
 se uendere patriasque obliuisci: Graui poena in impios et
 immemores legis constituta. In Mandato enim Augustissimi
 Patris patriae, Hubertib. d. 26. Sept. 1736. emisso, haec
 missionis formula praescripta: Jedoch mit diesen ausdrückl.
 Vorbehalt, daß wenn Er, nach vorkommender Veränderung derer
 Umstände, über lang oder kurz, sich freywillig, und aus eig-
 ner Bewegung, wider in Kriegs-Dienste begeben wolte, Er
 seine Person zusörderst dem Regiment, wobey Er bishero
 engagirt gewesen, und da dieses ihn nicht annehmen könte,
 oder wolte, hiesiger hohen Generallrath, zum Dienst zu prae-
 sentiren, und anzubierhen, auch, bey welchem Regiment man
 ihn sodann placiren wird, zu gewarten schuldig seyn soll: Im-
 massen er auch ad protocollum derer Regiments-Gerichten sich
 hierzu verbindlich gemacht, und zusörderst dem Regiment, so-
 dann aber der hiesigen Armée überhaupt, das Vorzugs-
 und Näher Recht an seiner Person, vor allen frembden und
 auswärtigen Diensten, zugestanden

VIII

AVXILIA VOLVNTARIA GERMANORVM
NON SINE VENIA PRINCIPIS
EVOCARI POSSVNT

LEGI igitur subinde possunt milites in Germania, qui in AVXILIIS exteriorum arma ferant. Sed tum natura gentis liberae, tum studium pacis, et ordinis, quo peruerso, omnes partes reipublicae conuelluntur, tum Leges S. R. IMPERII seuerissime sancitae, non permittunt, ut, INVITO PRINCIPIS et republica, ciues in militiam EXTERNAM abstrahantur. Enimuero in RECESSV IMPERII SPIRENSI d. Ann. 1570. §. 7. 8. - 14. itemque in RATISBONENSI d. A. 1576. §. 39. et in AVGVSTANO d. An. 1582. §. 32. sq. sollicitè constitutum, ne quis EXTERORVM principum in terris Imperii militem scribere audeat, nisi uenia ab IMPERATORE impetrata, Dass hinführo ein jeder frembder Porentat, wer der auch sey, so im H. Reich Kriegs-Leut werben lassen wolle, bey Uns als Römischen Käyser, darum ansuchen soll. Praeterea, ne qua fraus legi fiat, et ne quid praefecti, iniussu principis, cui AVXILIA comparantur, sui compendii causa, moliantur, quod ad uim spectare possit, et generaliter, ne quid patria per illam occasionem detrimenti capiat, placuit, ut NUMERVS militum, et praefectorum atque centurionum nomina, antea explicate indicentur. Mit ausdrückl. Vermeldung, wieviel Kriegs-Leute Er bestellen lassen wolle, welche die Obristen, Rittmeister und Hauptleute seyn. Ex quibus apparet, CAUSSA COGNITA demum concedi, ut AVXILIARES COPIAE in terris Imperii a principe externo conscribantur. Sed in causae cognitione etiam hoc uersatur, ne ipsa aliquando Germania uiris fortibus et milite careat, in suis necessitatibus, si nostri liberaliter gentibus externis concedantur. Cuius rei si sit suspicio, interdicti potest

potest civibus, ne in alienam militiam concedant. Aliquando enim, in communibus patriae periculis, et cum res ad angustias redacta esset, consensu omnium decretum, ne omnino EXTERIS MILITES ET AVXILIA concedantur, quorum ipsi Germani indigerent, donec patria liberata, pace restituta, uirtuti campus latior aperiretur. Ita placuit in R. I. Ratisbonensi d. A. 1598. §. 38. Bey jetzigen offenen Kriege, die frembden Werbungen, sie seyn auch angesehen, wohin sie wollen, von Reutern und Knechten, in dem H. Röm. Reich weder heimlich noch öffentlich zugestatten. Item in R. I. RATISB. d. A. 1603. §. 12. confirmatum. In Capitulat. Ioseph. etiam art. 15. conuenit, ne ulli omnino, praeterquam S. R. I. eiusque COEDERATIS, AVXILIA legendi fieret facultas, auch auff begebene Fälle alles Ernsts verbiethen, daß im H. Röm. Reich jemand vor einen andern, wer der auch seye, als das Vater-Land, und dessen jeder zeit Bundesgenosene werbe, oder sich werben laße x. x. Neque habent illo casu ciues, quod LIBERTATEM GERMANICAM inuocent, aut de interdicto conquerantur. Omnes enim hac lege in rempublicam se conferunt, atque in illa defenduntur, ut, si qua necessitas ingruat, ipsi etiam reipublicae et ciuitati gratiam referant, eius salutem et incolunitatem, omni diuina et humana uirtute, neruis omnibus, atque ipso sanguine et spiritu, defendant. AVGVSTIVS certe IMPERATOR in nouissima CAPITVLATIONE art. IV. §. Und dieweil x. x. se operam daturum promissit, ne quid eiusmodi incommodi Germania accipiat, dum ab EXTERIS ius conducendi milites Germanos impetratur. So sollen und wollen wir zusörderst dahin sehen, damit das Reich der Mannschafft nicht entblößt werde

De STATIBVS Imperii nemo dubitat, quin in ipsorum territorii omnino, ipsis inuitis, legi milites non possint: cum copijs collectis ne TRANSIRE quidem per illorum terras liceat,

ceat, nisi uenia ab ipsis impetrata. De qua re deinceps exponemus. Imo natura summæ potestatis, quam SUPERIORITATEM TERRITORIALEM appellamus, IVSQUE BELLI ET PACIS sanctissima lege ipsis tributum, non permittunt, ut milites et ciues ipsis inuitis extorqueri possint. Ipsos uero AUXILIA, et ius militem legendi, sine cuiusquam incommodo, exteris gentibus et sociis largiri posse, expeditum est, cum IVS FOEDERVM inter se et cum EXTERIS faciendorum, cuius libertas articulo VIII. INSTRUMENTI PACIS VESTPHALICAE uindicata est, ius mittendi auxilia et concedendi militum in ipsorum terris legendorum facultatem, comprehendat

VIII

CAVTIO AB EXTERIS PRAESTANDA
QVI MILITEM IN S. R. I. LEGVNT

VENIA igitur impetranda est, priusquam in terris imperii AUXILIARES COPIAE legantur. Sed non conceditur uenia, nisi praestita CAVTIONE, Germanos nihil ex illa causa detrimenti accepturos. Primo igitur ipsi PRINCIPES exteri cauebunt, hunc militem, quem legant, aduersus Imperatorem et S. R. Imperium, eiusque status et ordines, non dimittent, et praeterea, cum ex imperio discedent, TRANSITVM INNOXIVM futurum: Darneben diese Erklärung und Zusage thun, daß solch Kriegs-Bolek wider Uns, des H. Reichs Chur-Fürsten, Fürsten und Stände, nicht gebraucht werden solle, auch in den An-Durch- und Abzügen, Niemand beschweren, was sie verbrauchen, zahlen, keinen Muster-Platz noch Musterung, kein Abdanken! oder Trennen in Des H. Reichs und dessen Angehörigen Schirms-Berwandten, Grund, Boden und Obrigkeit fürgenommen werden, sondern außserhalb desselben solches alles beschehen soll. Itaque nec recenseri in terris S. R. I.

S. R. I. nec dimitti possunt, ne globus ille hominum gestiat, aut res novas moliat, aut vis omnino fiat, per occasionem. Eadem fere cautio a praefectis et centurionibus exigitur, qui auxilia legenda susceperunt. R. I. d. A. 1570. §. 8. Supremo etiam praefecto Circuli illius, in quo milites leguntur, aut per quem transeunt, eiusque collegio, dominoque territorii, indicandum est consilium, et fides facienda, et securitas praestanda. Und dann, daß Sie gnugsam verbürgte Caution den Obristen, Zu- und Nachgeordneten, in dem Creyß und Landen, darinnen geworben, oder der An- und Durchzug sürgehen möchte, züsüßderst thun wollen. R. I. §. 8. d. R. I. FIDEIUSORES etiam desiderantur. Sed non videntur idonei, nisi ex ipsi Ordini imperii accipiantur, et qui omnia bona sua iure pignoris obligent. Darzu gnugsame Caution mit Ständen im Reich gesehen, erstatten sollen. R. I. Ipse Praefectus, eiusque fideiussores, si quid damni datum fuerit, tanquam debitores principales simpliciter, atque in solidum tenentur. §. 10. et 12. d. R. I. Eadem fere art. XVII. §. 2. Instr. Pac. Vestph. cum cura repetuntur. Imperatores etiam, ut CAPITVLATIONIS IOSEPH. art. 15. et NOVISSIMAE art. 4. §. Und dieweil R. I. prospicere tenentur, ut his promissis satisfiat, auch die Verfügung thun, daß die Chur- Fürsten Fürsten und Stände des Reichs, sammt allen dessen Angehörigen, bey obbemeldter Werbung, mit Versammlung, Durchfuhr, Einquartierungen, Muster-Plägen, oder sonst in einige andere Wege, wider die Reichs-Constitutiones und das Instrumentum Pacis, nicht beschweret, oder darwider verfahren werde.

I X

POENA ILLORVM QVI NEGLECTIS IMPERII LEGIBVS
MILITEM IN S. R. I. LEGVNT

HABES igitur leges et conditiones, quibus parere debent,
qui AVXILIA VOLVNTARIA, ET PRIVATA in terris Im-
perii

perii conscribunt. Si quid secus et contra illa factum fuerit, ille, qui clanculum, uel aperte, PRO EXTERIS auxilia conduxerit et copias contraxerit, hostis iudicatur, in Bannum Imperii IPSO IVRE incidit, a summis praefectis circulorum capitur, discedere prohibetur, secundum leges Imperii in illum animaduertitur, copiae dissipantur, milites segregantur, omnia ad uim prohibendam comparantur. Audiamus legem Germanicam §. 15. R. I. d. A. 1570. expressam. Da aber einiger Oberster u. u. oder Befehls-Mann, ehe und bevor Er solche Anzeig Uns und den Creyß-Obersten Zu- und Nachgeordneten, neben der Besprechniß und Leistung der Caution, gethan, Kriegs-Leut heimlich oder öffentlich frembden Potentaten zu werben und in Anzug zu bringen sich unterstehen würde, soll derselbig nicht allein mit der That, ohne weitere Erklärung, in der Acht seyn, sondern auch alsbald in Bestrickung genommen, ihm seine Werbung niedergeleget, das Kriegs-Volk, da es allbereit fürhanden, getrennet, und sonst weiters, was des Reichs-Execution in solchen Fällen vermag, fürgenommen werden. Eadem poena illi, qui dissimulato auctore, unter blinden Nahmen, ausi sunt, copias in Germania conscribere, tanquam fractae pacis publicae rei et hostes patriae tenentur, R. I. Vormatiensi d. A. 1564. §. 5. Neque illud nouum, cum et MARCIANVS l. 3. D. ad *L. lul. Mai.* illum capite puniri doceat, qui iniussu principis DELECTVM HABVIT, aut exercitum comparauit. Praeterea priuati, qui INVITOS ciues rapiunt, crimine PLAGII, et FRACTAE PACIS PVBLICAE se polluant, EXTERI PRINCIPES pro HOSTIBVS habentur

XXI

RE GERMANI QUI APVD EXTEROS MILITANT
TELEGIBVS NOSTRIS VIUUNT

ET PRO VOLVNTARIE ABSENTIBVS HABENTVR

ACCEPTI, quo iure apud Germanos, exteris priuata AUXILIA parentur. Nunc de ipso IVRE MILITVM, qui in castra

castra exterorum concesserunt, atque ab illis in numerum relati sunt, operae pretium est, ut videamus. Sed GERMANIS quidem ad tuendam nominis gloriam accommodatus usus est, si ciues nostri, etiam apud exteros, MILITARIBVS GERMANORVM LEGIBVS obtemperent et uiuant, nihil turpitudinis, nihil ignominiae, admittant, sed uirtutis famam, a maioribus acceptam, pulchris facinoribus retineant atque ad posteros propagent. Hac enim lege generaliter Germani milites tenentur. art. 218. der Reuter-Bestallung, d. A. 1570. Das das teutsche Kriegs-Volk, und alle desselben Obersten und Befehlgs-Haber bey frembden Potentaten und in ihren Kriegs-Diensten sich unser und des Reichs auffgerichten Bestallung und Reuter-Rechten, auch Articuls-Brieffen, so viel das Kriegs-Regiment und Ordnung belanger, gemäß zu verhalten, schuldig und pflichtig seyn sollen. Quae res, ut diligentius custodiretur, placuit, in duces et gregarios, qui indignius quid in militia admiserint, quamuis impuniti ad nos reuertantur, etiam EX OFFICIO inquiri, et EX IVRE GERMANORVM MILITARI in illos animaduerti, art. 219. Der Reuter-Bestall. Da ein Oberster und ingemein alle Kriegs-Leut bey frembden Potentaten und in ihren Kriegs-Diensten jetziger Bestallung, Reuter-Rechten, und Articuls-Brieffen, so viel das Kriegs-Regiment und Ordnung betrifft, zuwieder thäten, oder in andere Wege sich ihrer Ehren vergessen ic. ic. ob sie gleich an demselbigen ungestrafft entkommen, so sollen sie doch vor ihrer ordentlichen Obrigkeit gerechtfertiget ic. ic. auch vermöge Unser und des H. Reichs-Bestallung, Reuter-Rechtens und Articuls-Brieffe gegen den Vermürcker zu gebühlicher Straffe procediret und verfahren werden ic. ic.

Praeterea nemo dubiter, illos IVRA CIVITATIS in patria, quamuis in exterorum castris et militia uersentur, retinere: quandoquidem etiam PROCVLVVS l. 7. pr. D. de Captiu. et Postlim. reuers. ait, non indigere

POSTLIMINIO, qui apud liberos populos et AMICOS nostros aliquamdiu uersentur; et praeterea uoluntaria illa AUXILIA magis commodata exteris, quam uendita, adeoque magis nostri, quam exterorum milites, uidentur. Sed REIPUBLICAE CAUSSA ABSENS tamen non uidetur, qui, quamuis bona Germanorum Principum cum uenia, sua se VOLUNTATE passus est IN EXTERNAM MILITIAM referri. Alia enim est ratio illorum, qui nostra cum VENIA, quam, qui nostro IVSSU, discesserunt. Enimuero illi, quibus PERMISSVM est, ut in exterorum castris uirtutem experiri possint, non dissimiles sunt militi, qui IN COMMEATV agit, et ueniam professionis impetrauit. Sed VLPIANVS l. i. D. de *Re Milit.* negat, REIPUBLICAE CAUSSA militem ABESSE, qui in commeatu agat. Item IAVOLENVS l. 34. *pr. D. Ex q. c. mai.* militem, qui, commeatu accepto, id est, cum nostra VENIA, dimissus, discesserit, reipublicae causa abesse negat. Et generaliter, qui sui lucri aut compendii causa abierunt, reipublicae causa abesse non uidentur. Sed, qui PUBLICIS AVSPICIIS a principe exteris subsidio mittuntur, nemo dubitat, quin et NECESSARIO, et propter rempublicam, abesse uideantur

XII

AUXILIA NECESSARIA

EX FOEDERE INAEQUALI INPRIMIS

SATIS credo exposuimus de uoluntariis auxiliis, quae priuata magis appellari possunt, quia bona quidem cum VENIA reipublicae, sed NON PUBLICIS AVSPICIIS mittuntur. Restat ut de NECESSARIIS AUXILIIS tradamus. Illa fere sunt, quae EX FOEDERE PUBLICO debentur. Constat enim, PACTIONEM, quamuis libera utriusque partis uoluntate fiat, tamen utrumque contrahentem NECESSITATE aliqua promissi officii obstringere, ne alterutra, inani spe delusa, partis deficientis culpa, in damnum et periculum inducatur. Sed de foederum CONDICTIONIBVS DIVERSIS alii cum cura tradiderunt. Nos quaedam

dam duntaxat monebimus, in transcurso, ut illa, quae de auxiliis dicenda sunt, commodius, intelligantur

Plerumque quidem SOCIETAS ET FOEDVS AEQVATIONEM IVRIS videntur continere. Illud Latini Romanis obiecerunt, ut FOEDVS esse, SOCIETATEM AEQVATIONEM IVRIS esse, reminiscerentur. (a) Sed pauciquidem AEQVO FOEDERE in Romanorum amicitiam uenerunt. Plerumque enim adiecerunt, ut foederatus populus IN DITIONE populi Romani esset; aut certe, quod PROCVLVS ait, l. 7. §. 1. D. de Captiu. et Postlim. reuers. ut is populus alterius populi MAIESTATEM COMITERSERVARET, aut imperium maiestatemque P. R. conseruaret sine dolo malo. Sic Romanis cum gente Aetolorum, teste LIVIO (b) conuenit. Hoc enim pacto, quod PROCVLVS d. l. 7. monuit, indicatur, alterum populum superiorem esse, quamuis salua utriusque libertate. Igitur gentes uel aequo uel INAEQVALI FOEDERE amicitiam contrahunt.

Sed his quidem certe, qui in ditione populi Romani essent, IMPERARI AVXILIA solebant, cum uicti et subiecti uictorum uoluntati & imperio DEBEANT obtemperare. Eo etiam iure in Latinos utebantur. L. QVINTIVS certe sociis et nomini Latino MILITES IMPERAVERAT, quos cum Consule in prouinciam ire oportebat. (c) Diserte POLYBIVS (d) consules sociorum, in Italia, ciuitatibus, ex quibus AVXILIA desiderant, παραγγέλλειν, DENVNCIARE, ait, quo numero, ad quod tempus, in quem locum, AVXILIA mittantur. Quapropter Britanni, apud TACTIVM, (e) queruntur, abstrahi liberos, INIUNGI delectus, tanquam mori pro patria tantum nescientibus, THRACES certe, cum PATIDELECRVS et ualidissimum quemque militiae Romanae dare aspernarentur, Romani armis coercere intuitos laborarunt. (f)

D 3

Caesar

(a) Liu. VIII. 4. (b) Id. 38. 11. (c) Id. 36. 3. (d) Polyb. VI. p. 468.
(e) Tacit. in uita Agric. c. 15. (f) Id. Annal. IV. 46

CAESAR etiam trans Rhenum in Germania, ab illis ciuitatibus, quas ipse armis antea placauerat, equites ACCERSIUIT, quorum opera aduersus hostes uteretur. (a) Vt intelligatur, illos, qui subiecti populo Romano essent, IVSSV reipublicae ad mittenda auxilia obstringi. A populis liberis PETI, IMPETRARI, COMPARARI auxilia solebant

Sed IN S. R. IMPERIO IMPERATOR ab ordinibus subitade, tanquam caput imperii a membris, in bello imperii solenni, aduersus illos, qui hostes iudicati essent, AVXILIA, necessaria IN COMITIIS IMPETRAT; modo bellum CONSENSV OMNIUM ORDINVM in comitiis decretum, aut, in casu necessitatis, communicato cum PRINCIPIBVS ELECTORIBVS consilio, illorumque adhibito consensu, fuerit susceptum. art. VIII. Instr. P. Vestph. §. 2. Capitul. Carol. VI. art. IV. §. Wir wollen und sollen auch zc. Quo facto totus exercitus Imperatori & S. R. Imperio iurisiurandi uinculo obstringitur, so wohl das ganze Kriegs-Heer in Unsere und des Reichs Pflichten genommen werden soll. Sed de his auxiliis alii diligenter tractauerunt: (b) Hoc autem loco illa persequi, quae ab aliis obseruata sunt, non est nostri instituti: Ordines enim in bello imperii non tam AVXILIA praestare, quam hostem potius communis patriae coniunctis uiribus profligare, atque copiis suis exercitum imperii totius instruere, tenentur. Vnum non superuacuum fuerit monere: AVXILIA ab Ordinibus ad defensionem patriae comparata, non facile EXTRA IMPERII FINES deduci, nec bellis externis adhiberi posse, sine comitali ordinum consensu: Illud enim IOSEPHVS Imperator art. XV. Capit. Ioseph. principibus Electoribus promittit: Wir gereden und versprechen auch, wenn ins künfftige auf vorgehabten Rath mit denen sieben Chur-Fürsten, und deren darauf gefolgeter Bewilligung und Consens, die Noth,

(a) Caes. B. Gall. VII. c. 65. (b) uid. Mascou. de Bello imperii solenni. Henniges ad Capit. Ioseph. art. XV. n. b. Europäischer Herold. T. I. p. 933. lqq.

Nothdurfft erfordern würde, daß Wir zu des Reichs Defension einige Kriegs-Völcker werben solten, dieselbe ohne Churfürsten, Fürsten und Stände Vorwissen und Bewilligung außserhalb des Reichs nicht führen, sondern zu desselben Defension, und Rettung der bedrängten Stände, gebrauchen und anwenden zu lassen

XIII

AVXILIA EX FOEDERE AEQUALI,
FOEDERA SOCIALIA IMPERATORIS
CVM EXTERIS

ACTVM igitur de his, qui ex INAEQUALI foedere ad mittenda auxilia tenentur. Sed AEQVO quidem FOEDERE de auxiliis mittendis, INTER LIBERAS GENTES, nullo ciuili uinculo inter se connexas, amicitia contrahitur; ut, in periculis, aduersus vim ingruentem et machinationes hostium, coniunctis uiribus utantur. Quod officium quousque porrigatur, EX FORMVLA cuiusque foederis, partium libero consensu definita, aestimatur. Itaque uix refert, de diuersis speciebus foederum aequalium hoc loco disputare: Non enim de iure FOEDERVM SOCIALIVM, sed de IURE MILITIS AVXILIARII, ex formula socialis foederis submissi, praecipue tractamus. Sed, ut de hoc rectius fiat iudicium, attinet, quasdam species digito et in transcurso indicare. A plerisque in GENERALIA et SPECIALIA subinde diuiduntur. Illa dicimus, cum conuenit, NE VTERQVE POPVLVS EOSDEM HOSTES habeat, et arma in illos ferat, PARITERQVE BELLVM ADMINISTRET. Est apud LIVIUM (a) formula foederis eiusmodi, quod Romani cum Aetolis pepigerunt. GROTIVS quidem argutatur et dubitat, utrum haec foedera etiam AD INIVSTABELLA utriusque gentis commodè trahantur. (b) Sed certius est, gentes de iustitia factorum alterius generis liberae sententiam dicere uix posse, nisi MANI-

FESTA

(a) Liu. 38. 11. (b) Grot. II. 25. 3. 4.

PESTA INIVRIA appareat. Hoc enim si liceret, nunquam non inuenirentur probabiles fortasse causae, propter quas socius socio, pessimo exemplo, auxilia submittere tergiversaretur. SPECIALIA foedera de certis duntaxat bellis, communi consilio et sociali exercitu, administrandis, ineuntur. Vtraque uel INFINITA uel DEFINITA esse constat. In illis consilium ex re capitur, et numerus auxiliorum, ex grauitate periculi et necessitate praesenti, aestimatur: In his de certo numero conuenit. Porro in MYTVA seu reciproca, et VNILATERALIA ab interpretibus diuiduntur. In his altera duntaxat alteri se subsidio uenturam, in illis, utraque se alterius causam et necessitates subleuaturam, spondet

IMPERATOR Germanorum, quantum ad terras eius hereditarias attinet, iure foederum et libertate iuris Gentium utitur: Sed operam se daturum promisit, ne quid per illam occasionem Germania detrimenti capiat, aut ne quid fiat, quo instrumentum pacis conuellatur, art. VI. CAPIT. NOVISS. Wenn Wir auch inskünftige Unserer eigenen Lande halber einige Bündniß machen würden, so soll solches anderer Gestalt nicht geschehen, als unbeschädiget des Reichs, und des Innhalt des instrumenti pacis. Item alio loco generaliter se exteris auxilia non daturum spondet, ex quibus aliquid periculi ad Germanos peruenire posse uideatur, art. IV. §. Wir sollen und wollen etc. CAPIT. CAROL. VI. weniger das Reich in frembde Kriege impliciren, sondern Uns aller Assistenz, daraus dem Reich Gefahr und Schaden entsethet, gänzlich enthalten. Quandoque etiam, cum bellum aduersus Turcas apparerent, Ordinibus in comitiis Imperatores indicarunt, se CVM EXTERIS, si possent, societatem coituros. Illud enim a FERDINANDO in R. I. d. A. 1529. §. 26. a RYDOLPHO II. in R. I. Ratisbonensi d. A. 1603. a MATTHIA in R. I. Ratisb. d. A. 1613. §. 5. factum esse obseruamus

Sed

Sed in foederibus, quae ad S. R. Imperium pertinent, & nomine eius ineuntur, ius liberi suffragii Ordinibus imperii in Instr. Pac. Vestph. art. VIII. §. 2. sollicitè conseruatum. „Gaudeant sine contradictione iure suffragii in omnibus deliberationibus etc. ubi pax aut FOEDERA facienda etc. Nihil HORVM, aut quidquam simile, FIAT et admittatur, nisi „de COMITIALI liberoque omnium imperii Statuum suffragio et CONSENSV.“ Imo iam olim MAXIMILIANVS in R. I. VORMATIENSI d. A. 1495. Tit. V. cauit Ordinibus, se foedus non facturum esse, Wie sollen auch ohne Wissen und Willen der jährlichen Versammlung kein Bündniß noch Einigung mit frembden Nationen und Gewalten machen, die dem Reiche zu Schaden, Nachtheil, oder zuwider seyn möchten. Sed explicatius cum Carolo V. Ordines pacti sunt, ne AVXILIA exterorum in terras imperii inducat, art. XI. CAPIT. CAROL. V. Noch einig frembd Kriegs-Volk ins Reich führen, ohne Vorwissen, Rath und Bewilligung der Reichs-Stände, zum wenigsten der sechs Chur-Fürsten. Ad quam legem faciendam quid Germanos permouerit, SLEIDANVS (a) et SABINVS (b) docuerunt. Eadem fere formula Imperatores posteri se obstrinxerunt. In Capit. Caroli VI. art. 6. diligentius definitum, ipsum, in casu necessitatis, aut utilitatis insignis, si res moram omnino non admittat, subinde, in foederibus iungendis, interim Principum ELECTORVM consensu, nec tamen a singulis elicito, sed in collegii Electoralis conuentu ab uniuersis declarato, usurum esse, donec comitia institui et ab omnibus ordinibus de illa re deliberari possit, da aber publica salus et utilitas eine mehrere Beschleü- nigung erforderte, da sollen und wollen Wir aller Churfürsten sämtliche Einwilligung zu gelegener Zeit und Mahlstatt, und zwar auf einer Collegial Zusammenkunft, und nicht durch absonderliche Erklärung, biß man zu einer gemeinen Reichs-Versammlung kommen kan, wie sonst in allen andern des Reichs Sicherheit

E

con-

(a) Sleid. L. I. de Stat. Imp. et Reipubl. p. 17. (b) Sabin. Hist. Elect. et Coron. Caroli V. apud Goldastum in Polit. imper. P. I. tr. 7. p. 129

concernirenden Sachen, also auch in dieser, erlangten; Si tamen ipse Imperator, ab hostibus patriae, imperii causa, uim repentinam passus fuerit; placuit, illum QUIBUSCUNQUE AVXILIIS, imperio non periculosis, ad illam repellendam uti posse, CAPIT. CAROLI VI. art. 4. §. Wir sollen 2c. 2c. circa finem. Wo wir aber des Reichs wegen angegriffen würden, mögen Wir Uns aller dem Reich unnoththelliger Hülffe gebrauchen 2c. 2c.

De Ordinibus imperii nemo dubitat, quin recte FOEDVS sociale, inter se et cum exteris, DE AVXILIIS MITTENDIS, uel accipiendis, saluis tamen pacis publicae et Westphalicae legibus, saluo iureiurando, quo Imperatori et S. R. Imperio obstringuntur, contrahant: modo nihil patria communis ex eare incommodi sentiat. Illud et art. 8. Pac. Westph. et art. 6. CAPIT. CAROLI VI. definitum, Daß auch die von frembden Potentaten begehrende Hülffe, also, und nicht anders, gethan sey, noch begehret werde, dann daß dadurch dem Reich keine Gefahr zuwachsen möge

XIII

NUMERVS AVXILIORVM

CETERVM, ut supra diximus, ex FORMVLA FOEDERIS constitutum est, quid focii focis praestare teneantur. Plerumque, uero de NUMERO AVXILIORVM conuenit inter foederatos. Qui, quamuis utrinque in foedere definitus sit; solent tamen partes casus repentinos, et PERICVLA IMPROVISA excipere: ut numerus PRO RENATA augeatur. Illud Electoribus et Principibus quorundam circuloꝝ S. R. I. in unione A. 1658. contracta, §. VI. sub finem, (a) placuit, ut, quamuis numerum constituisent, tamen, communi consilio, in magnis necessitatibus, subinde maior multitudo submittatur: Auch auff dem Fall, die andringende Gefahr einen größern SVCCVRS erfordern solte, man sich, nach erwoggen Umständen, entschliessen wolle, ob und wie derselbe, nach erstbe- meldter PROPORTION, zu vergrößern. Romani quidem focis, quos INAEQUALI foedere sibi coniunxerant, IMPERA-

BANT

(a) in Corpore Iuris Mil. Lunigii p. 390.

BANT NUMERVM, quem mitti oporteret: uti res et necessitas suadere uidebantur. Hoc LIVIVS (a) et POLYBIVS (b) obseruant. Illud tamen, postquam a Celtiberis in Hispania deserti, illaque prodicione in magnum periculum adducti erant, exemplo didicerunt, cauendum esse Romanis ducibus, ne ita crederent EXTERNIS AVXILIIS, ut non PLUS sui roboris suarumque proprie virium in castris haberent. (c) VEGETIVS certe (d) illam rationem seruata esse, ait, ne unquam AMPLIOR multitudo SOCIORVM AVXILIARIVMQUE esset in castris, quam ciuium Romanorum. Sed expeditum est, deceptum esse VEGETIVM in illo argumento. Nullam enim necessitates bellorum legem admiserunt. Constat, saepius exercitum Romanum duas aut tres partes auxiliorum habuisse. Illud in primis, in Carthaginienfi bello (e) et aliis interdum (f) usu uenit. Caesar se subinde MAGNUM NUMERVM auxiliorum ex finitimis ciuitatibus coegisse, (g) ait, illamque rem sibi et populo R. prosperrime euenisse. Sed aliquando, contractis legionibus, et MODICA auxiliorum manu, feliciter pugnatum: quod AGRICOLAE accidisse, TACITVS testatur. (h) POLYBIVS plerumque Romanos PEDITVM numerum PAREM Romanis legionibus, sed EQVITVM DVPLQ MAIOREM, a sociis accepisse, ait. (i) Sed, ut dixi, res, ut opportunitas, et causa postulauit, uarie administrata

XV

EXPEDITIONES AVXILIORVM

ET QVO LOCO ILLA IN ACIE CONSTITVANTVR

AVXILIA igitur, pro modo periculi et usu belli, comparantur. Ducis est arbitrium, QVO LOCO illis uti, QVIBVS NECESSITATIBVS administrandis adhibere, uelit militem auxiliarem. Interdum tamen pactione efficitur, ne quouis in loco militent, aut in quodlibet periculum coniciantur, auxiliares copiae ab exteris acceptae. HELVETII plerumque stipulari solent, ne

E 2

facile

(a) Liu. L. 36. c. 3. (b) Polyb. L. VI. Hist. p. 468. (c) Liu. L. 25. 33.

(d) Veget. III. 1. f. (e) Liu. Libro 30. c. 5. (f) Id. 37. c. 50. et L. 3. c. 5. (g) Caes. B. G. VI. c. 43. (h) Tacit. in Vita Agric. c. 18.

(i) Polyb. L. VI. p. 472

facile *DISTRAHANTVR* ipsorum copiae, sed ut in eodem loco omnes dimicent: aut certe milites singuli a cohorte, cui quilibet adscriptus est, in praesidiis inprimis, ne diuellantur. Ita inter ipsos et Venetorum rempubl. An. 1706. §. 6. publica spon- sione interposita, conuenit. (a) Wenn ein Feld-Lager formiret wird, mögen die Regimenter, nach heutiger Kriegs-Manier, in Ba- taillons zwar wohl getheilet werden. So aber der beyden Stände Volk in Besatzung und Schloßer gelegt würde, könnten denn die Regimenter wohl in Compagnien zertheilet, die Soldaten aber von ihren Compagnien nicht gesondert werden, sondern sollen beyammen bleiben. Inprimis, ne foederati in *OPPVGNATIO- NIBVS*, aut expeditione *MARITIMA*, auxiliariis Heluetiorum copiis utantur, cauere solent. Ita enim in eodem foedere, §. 2. stipulati sunt. Und soll vorbemeldter Stände Volk weder zu Stürmen, noch auff dem Meer zu kriegen, nicht schuldig seyn. (b) Item *CATHOLICI HELVETIORVM* ordines in foe- dere A. 1715. cum Rege *GALLORVM* facto, §. 4. *maritimam* expeditionem expresse exceperunt. Die Schweizerischen Troupen sollen auch nicht zu Wasser, sondern zu Lande, kön- nen gebraucht werden. (c) Sed hoc quidem durum atque cum incommodo coniunctum, auxiliares copias non ad quemcum- que casum in ducis esse potestate. Vtilius et aequitati con- uenientius in foedere sociali inter *RVSSOS SVECOSQVE* An. 1724. inito d. 22. Febr. (d) §. II. definitum, ut *PAR IVSTVSQVE* ex *VTRIVSQUE* partis exercitu *NUMERVS* expeditionibus pe- riculosis et belli laboribus, adhibeatur. Damit auch die Auxil- iair-Troupen nicht mehr, als die andern, bey denen Kriegs- Operationen, oder sonst fatigiret, und exponiret, sondern zwischen selbigen eine vollkommene aequalität obseruiret werden möge, So soll der en Chef commandirende General gehalten seyn, bey allen Commandirungen eine bällige und genaue Proportion derselben, nach der Stärke der ganzen Armee, in Acht zu nehmen. Cetera, prout commodum uideretur, auxiliis imperantur.

Apud

(a) apud Schmauff. in Corp. Iuris Gent. T. II. p. 1187. (b) lb. p. 1106.
(c) Ibid. p. 1499. (d) apud Schmauff. l. c. p. 1973.

Apud Romanos, si VEGETIVM audiamus, (a) auxilia, ut LEVIS ARMATVRA, quod supra diximus, exercitui adiungebantur. LIVIVS, (b) SINGVLIS LEGIONIBVS subinde ADIVNCTA esse externa auxilia, obseruat: Quia diuisa magis, quam inter se coniuncta, usui futura esse uidebantur. Ex TACITO etiam (c) supra monuimus, Bataurorum cohortes. XIV. legioni, auxiliorum loco, adiectas esse, ut perpetuo cum illa legione militarent. Plerumque tamen in illum LOCVM, qui ipsorum ingenio et VIRTVTI maxime CONVENIRE uisus erat, mittebantur. Illud enim ducis prudentiae relictum. CAESAR aliquando in summo IUGOMONTIS auxilia collocauit, (d) et legiones auxiliis subiunxit. Cum alia esset opportunitas, auxilia IN MEDIAM ACIEM coniecit: (e) quod fere etiam AGRICOLAE, in Britannia, placuit, qui PEDITVM auxilia in MEDIA ACIE collocauit, equites cornubus affudit. (f) LIVIVS tamen monet, in Consulum exercitu interdum ALAS SOCIORVM in PRIMA ACIE pugnasse. (g) Quandoque auxiliares, si in illis spes magna haberetur, EXTRA ORDINEM in acie locati, ut conspectior illorum uirtus esset. (h) Imo uero, si rapim, et cum impetu, res administraretur, auxilia sibi ipsis locum elegerunt. (i) Adeo frustra laborant, qui, in tanta uarietate, CERTVM ET PERPETVVM LOCVM, in Romano exercitu et acie, auxiliis assignant.

Sed, uti de LOCO in acie, ita de EXPEDITIONE, in quam mittenda erant auxilia, nihil certi affirmare ausim. CAESAR enim AVXILIIS modo ad INSEQUENDVM, (k) modo ad PUGNANDVM, modo ad CASTRA MVNIENDA, (l) modo, si ipsis disideret, AD SPECIEM atque opinionem PUGNANTIVM PRAEBENDAM (m) usus est. POLYBIVS, ex omni coetu sociorum, tertiam partem equitum, et quintam peditum AD PRAESIDIVM CONSVLVM delectam esse, ait, quae extraordi-

(a) Veget. II. 2. (b) Liu. 27. c. 8. f. (c) Tac. Hist. I. 59. IV. 62. (d) Caes. B. G. I. 24. (e) Id. B. G. III. 24. (f) Tac. in Vita Agric. c. 35. (g) Liu. 35. c. 5. et 31. 25. (h) Id. 7. c. 7. (i) Tacit. Hist. III. 22. (k) Caes. B. G. VIII. 5. (l) Id. B. Ciu. III. 93. (m) Id. B. G. III. 24. (g)

nariae COHORTES dicebantur: Ceteram multitudinem, in duas partes distributam, quarum altera, sinistra, altera, dextra ALA, appellaretur. (a) Sed, ut dixi, illud non semper obseruatum

MVNERIBVS tamen obeundis rarius adhibebantur. Her- nicos certe OPERVM MILITARIVM IMMVNES esse placuit (b) ut in unum pugnae locum referuari, plus pro uirili parte anni- tendum esse, scirent. CAESAR etiam obseruat, AVXILIARIVM corpora INSVETA fuisse ad onera portanda. (c) Et genera- tim VEGETIVS, MINOREM in auxiliis SVDOREM esse, dicit: (d) Hinc plurimos in auxiliis militare maluisse. Erant enim mili- taria MVNERA, quae, ut VARRO docet, (e) MVNIENDI caussa fiebant, ut: lapides cespitesque comportare, aut aggerem facere, cum magno labore et incommodo coniuncta, ut, nisi ab adfue- tis, uix administrari posse uiderentur. Quare MODESTINVS l. 3. §. 1. de Re Milit. MVNERVM INDICATIONEM inter militum POR- TANTAS retulit, qua praefecti, ad coercentes immorigeros, utan- tur. Sed illis quidem sustinendis Romanorum corpora longa exercitatione assuefacta; donec et ipsi, luxu et uoluptatibus ef- foeminati, laborem defugere coeperunt

Non his iuuentus orta parentibus

Infecit aequor sanguine Punico,

Pyrrhumque et ingentem cecidit

Antiochum, Hannibalemque dirum;

Sed rusticorum mascula militum

Proles, Sabellis docta ligonibus

Verfare glebas, et recisos

Matris ad arbitrium seuerae

Portare fustes (f)

CONTRA AVXILIARES, plerumque rudes rerum omnium, in ca- stra ueniebant, ut adhiberi operibus non possent. Interdum tamen illud aliter obseruatum est. Caesar enim RHEMORVM auxilia PVNGENDIS MVNERIBVS adhibuit. (g) Aliquando lapi-

(a) Polyb. L. VI. p. 472. (b) Liu. 7. c. 7. (c) Caes. B. Ciu. I. 78. (d) Ve- get. II. 2. (e) Varro de L. Lat. IV. p. 42. (f) Horat. III. Od. 6. u. 34. (g) Caes. B. G. VIII. 12. 3. 2.

lapides et tela subministrarunt, cespites comportarunt, aggerem fecerunt, (a) fossas compleuerunt: Vt non semper, neque ab omnibus MVNERIBVS, uacationem habuisse uideantur

XVI

DVCEBVS AVXILIORVM

IGITVR in bello AVXILIARES COPIAE, nisi aliter conuenit, iussa accipere, et IMPERATA, sine discrimine negotii, FACERE tenentur. Sed, quid in praelio et expeditione cuius parti suscipiendum sit, A SVPREMO DVCE CONIUNCTI et sociati EXERCITVS imperari solet. Apud gentes moratas quidem ille, cui auxilia, EXVNILATERALI FOEDERE, mittuntur, et cuius auspiciis bellum suscipitur, solet exercitui uniuerso, ex suis copiis et externis auxiliis, collecto, DVCEM communem praeficere, CVM SVPREMA POTESTATE. Sed IN BILATERALIBVS et RECIPROCIS, placuit, DVCEM COMMVNEM utrique exercitui ab illo praefici, IN CVIVS TERRITORIO, aut propter cuius commoda, bellum maxime administratur: Quod habet rationem, cum naturae sit conueniens, reliquos illius, cuius maxime interest, obtemperare uoluntati. Sed CONSILIA inter utriusque exercitus duces, si quid praeter spem incidat, antea communicantur. Si IN TERTIO LOCO, qui ad neutrum foederatorum pertinet, utriusque copiae consistant, ille interdum praeesse solet exercitui, qui inter duces utriusque partis DIGNITATE, aut numero stipendiorum, ducem sociorum antecellat. Illud enim aequalitas iurium utriusque gentis suadet. Inter pares enim nulla alia praerogatiua, propter quam alius alii praeferi possit. Igitur solent foederati ante expeditionem alter alteri indicare, quo, et cuius dignitatis, duce, in suo exercitu, sit usurus. Res luculentius ex recentioribus foederibus apparebit. Ita certe HELVETHI suos milites in foedere cum VENETIS A. 1706. inito (b) §. 7. Venetorum duci in expeditione

(a) Caes. B. G. III, 25. (b) Apud Schmauff. Corp. Iuris Gent. T. II. p. 1187.

tione et praesidiis subiecerunt. Der Oberste und die Hauptleute sollen im Felde, in Kriegs Sachen, zu gehorsamen schuldig seyn der Herrschafft General-Obersten etc. Aber in denen Besatzungen sollen die Soldaten dem Gubernatorn gehorsamen, wie bey der Durchlauchtigen Herrschafft bräuchlich. Idem et in foedere REGIS M. BRITANNIAE ET ORDIN. BATAV. GENERAL. A. 1678. placuit, ut is, cui auxilia mittuntur, exercitui sociali imperare possit. Ita enim art. III. separato: Le secours, qui sera envoyé, sera entierement soumis au commandement et ordre de celui, auquel il sera envoyé. (a) Non secus in foedere VNIT. LATERALI inter REGEM M. BRITANNIAE ET DVCEM HASSO-CASSELLANVM d. A. 1726. art. V. convenit, ut auxilia REGIS, M. BRITANNIAE imperio regantur. Lorsque les dits Troupes entreront au service de S. M. le Roy de la G. Bretagne, elles seront sous son commandement, & entierement a sa disposition etc. (b) In eandem fere sententiam RVSSI cum SVEVIS in foedere d. 22. Febr. 1724. inito, eoque RECIPROCO, sed speciali, § 9. et 10. inter se pacti sunt. Das General-Commando im Felde und anderen Kriegs-Operationen gehöret ohnstreitig demjenigen, welchem der REQUIRENT dasselbige aufgetragen, jedoch dergestalt, daß nichts hauptsächliches vorgenommen werde, ohne daß die Sache vorher im Kriegs-Rath, und in Weyseyn des von dem requirirten Theil geschickten Generals, überleget und resoluiret worden. Damit auch wegen des Characters bey Commandirungen kein Mißverstand entstehen möge, so soll der requirirende Theil bey Zeiten anzeigen, was er für einen Chef zum General-Commando gebrauchen wolle, damit Requisitus den Character desjenigen, der die Hülffs-Trouppen commandiren soll, darnach einrichten und proportioniren möge. (c) Optime res illa in VNIONE quorundam PR. ELECTORVM d. A. 1658. § 13. definita; (d) So soll der Chur-Fürst oder Fürst, in dessen Landen die zusammen geführten Defensions-Wölcker stehen, oder dessen General, das Ober-Commando haben. Item §. 10. et 11. Daß derjenige Lan-

(a) Ibid. T. I. p. 1015. (b) Apud Schmauff. l. c. p. 2018. (c) Ibid. p. 1973. (d) Corp. iur. Mil. Lunig. p. 391.

des Fürst, welchem die Hülffe geleistet wird, und so lange in dessen Landen agiret wird, das Ober-Commando, oder Generalat, bey den militaribus actionibus, mit Zuziehung des Kriegs-Raths, führen, oder an seine Stelle ein qualificirtes Haupt verordnen, soll. Wenn in loco tertio agiret wird, soll derjenige Chur- oder Fürst, aus dessen Landen man gehet, das Ober-Commando so lange führen, bis die coniungirte Völcker wieder in ihre Lande kommen. Im Fall auch die assultirende Stände die Völcker aus ihren eignen Landen in locum tertium zusammen schicken, soll der höhere und in der Charge ältere Officier, mit Zuziehung der Ráthe, das directorium führen. Sed haec talia, uti partibus visum est, varie definiuntur. Aliquando etiam placuit, ut auxilia, illi Principi, cui submituntur, iureiurando obligentur. Ita inter HELVETIOS Catholicos, et Statum Mediolanensem A. 1634, in formula foederis §. 9, conuenit. (a) Sed frequentius illud in foederibus VNILATERALIBVS, aut inaequalibus, usu uenit. Romanorum quidem auxiliares copias ab ipsis ciuitatibus, a quibus mittebantur, iureiurando obligatas esse, POLYBIVS testatur. (b) Sed LIPSIVS AVXILIA Romanis NON IURASSE, tradit. (c) Certe tamen posterioribus temporibus, teste VEGETIO (d) sacramenta in auxiliis praestabantur, Ceterum Romano Consuli in expeditionibus et SOCII ET AVXILIA parebant. Neque potuisset uaga multitudo coerceri, nisi unius imperio obtemperasset. THRACES fere soli, si mitterent auxilia, suos DVCTORES praeficere, nec permisceri aliis nationibus, uolebant. Sed, teste TACRO, (e) a Romanis ad officium reducti sunt.

XVII

PRAEFECTI ET MAGISTRATVS AVXILIORVM

ROMANORVM quidem socii PRAEFECTOS a suis ciuitatibus accipiebant: Quos LIVIVS (f) PRAETORES sociorum appellauit. POLYBIVS etiam QAESTORES illis adiunctos esse, ait. (g) Inter liberás gentes fere obtinuit, ut AVXILIA

(a) apud Schmauff. Corp. Iur. Gent. p. 499. (b) Polyb. Hist. VI. p. 468.
 (c) Lipsf. de Re Milit. I. dial. 7. p. 46. (d) Veget. II. 2. (e) Tac. Annal. IV. 46. (f) Liu. 23. 19. circa fin. (g) Polyb. VI. p. 468.

in caussis priuatis, et, quae non ad administrationem totius belli pertinent, SVIS PROPRIIS MAGISTRATIBVS regantur, atque LEGIBVS DOMESTICIS plerumque iudicentur. HELVETII certe hoc more solenni, in omni militia, uruntur. Ita cum BARAUIS pagus BERNENSIS pactus est. A. 1714. (a) „Les troupes du louable Canton auront leur propre Iustice, comme la nation Helvetique en jouit par tout., Idem etiam inter RVSSOS et SVECOS A. 1724. §. 10. pactione definitum est. (b) Sollen die Auxiliar-Trouppen nach keinen andern Gesetzen, Kriegs-Articula und Verordnungen, als ihrer Herren eigenen, und von keinen, als ihren eignen Officiers, geurtheilet werden. GERMANIS quidem, qui apud exteros militant, ex suis legibus, et a suae nationis centurionibus et praefectis duntaxat ius reddi posse, supra fuit obseruatum. (c) Inprimis sententia, a iudicio equestri, von Reuter-Rechten, more maiorum, aduersus nostros milites, qui apud exteros militant, in frembder Potentaten Diensten, legitime pronuntiata, in patria etiam rata est, et ab Imperatore defenditur, Reuter-Bestallung d. An. 1570. §. 48. Sed et externis auxiliis, in Germanorum exercitu, idem honos haberi solet, ut suos magistratus habeant, illorumque iurisdictioni subsint. Hinc etiam de rixa, si qua forte inter nostros et auxiliares milites orta est, a iudice, cui reus subest, in exercitu cognoscitur. Alca et ludendi cum auxiliariis familiaritas et consuetudo, mater rixarum et dissensionum, nostris leuere interdicta, Reuter-Bestallung d. A. 1570. art. 184. Und da mehr denn eine Nation in dieser Kriegs-Versammlung seyn solten, soll keiner mit derselben Aufruhr machen, noch sich gegen sie rottiren, auch nicht mit ihnen spielen, damit grosser Unwillen vermieden werde, bey Leibess-Straffe: sondern, da einige Irrung oder Mangel gegen sie vorfiel, so sollen sie solches ihrer Obriigkeit anzeigen, die soll sie bey Zug und Recht handhaben. Idem etiam ELECTORIBVS et Principibus unitis in foedere d. A. 1658. §. 9. placuit. (d) Wie es mit administration der Iustiz zu halten, wenn es zu der Coniunction gelang-

(a) apud Schmauff. l. c. p. 1282. (b) Ibid. p. 1973. (c) vid. Reuter B. d. A. 1570. art. 216. 218. et 219. it. art. 41. (d) Schmauff. Corp. iur. Mil. p. 390

gelanget, darüber ist folgende Abrede genommen: daß nemlich in solchen delictis, welche der Generalität Commando und die davon dependirende Sachen nicht angehen, eines jeden Chur- und Fürsten Ober-Commendant die Justiz, unter denen ihm untergebenen Völkern, ohne einigen Eingriff oder Verhinderung, administriren solle. *Inter alias gentes socias aliquando visum est, mixto iudicio ex utroque exercitu, quibusdam assessoribus adscitis, controuersiam, inter milites foederati exercitus exortam, definiiri. Ita in foedere RVSSO-SVECICO d.A.1724. conuenit: (a) Solten aber zwischen Officiers oder Gemeinen des Requirenten selbst eignen und denen Auxiliair-Trouppen einige Streitigkeiten entstehen, so sollen dieselben durch, aus beyderseits Trouppen darzu bestellte, Commissarios untersucht und geurtheilet werden. Hoc quidem iure in sociali exercitu EXTERNA auxilia uruntur. Sedi iure Quiritium, ex ciuitatibus foederatis, rei APVD ROMANOS siebant, et in eos damnatos animaduertebatur, quod PROCVLVS docet l. 7. §. 2. D. de Captiu. et postlim. reuers. Illis igitur non semper uidentur ius dicere potuisse proprii domesticique magistratus*

XVIII

IUS SACRORVM.

ARMORVM SIMILITVDO

SED, cum, sine metu Dei immortalis, compesti in castris milites non possint, neque uera omnino uirtus in ipsorum animis accendi, nisi spe diuini praesidii, in quo summum uictoriae momentum uersari scimus, confirmentur; non solum in primo articulo legum militarium Germaniae, A. 1570. propositarum, usus sacrorum atque pietatis studium ipsis solícite iniungitur, sed omnes etiam gentes, DE LIBERTATE SACRORVM militibus prospiciendum esse, intellexerunt. Quo iure autem Ordinum imperii milites in exercitu imperii utantur, admonere, non est nostri instituti, qui de EXTERNIS maxime AVXILIIS tractamus. Sed foederati plerumque, quamuis et sine stipulatione illud merito intelligatur, solent de VSV SACRORVM suis militibus libere permittendo, inter se pacisci. Illud An. 1724. in foedere

F 2

RVSSO.

(a) *Ibid.* p. 1973

RVSSO-SVEVICO diligenter cautum. Sollen die Auxiliair-Trouppen ihre eignen Priester und ihren eignen Gottesdienst frey und ungehindert haben. (a) Idem, in foedere VENETORVM, cum quibusdam HELVETIORVM pagis A. 1706. in ito §. 10. et II. placuit. Und dann soll auch denen Feld-Predigern ihrer Nation, ohne einige Hinderniß, erlaubt seyn, die Krancken zu besuchen und zu trösten, und Niemand verwilliget werden, dieselbigen, einiger Gestalt, ihrer Religion abwendig zu machen. (b) Sed, ut iam dicere occupavi, quamvis nihil conuenerit, animis militum IN SACRIS omnino uis fieri non debet. Quod enim esse potest studium pugnae, aut decoris cum periculo mortis experendi, in milite, qui timet, ne, PROPTER SACRORVM DIFFICULTATEM, cum sanguine, etiam futurae felicitatis iacturam patiatur

HIS igitur diuinis incitamenti animi militum aduersus hostem praeparantur. Sed praeterea ARMIS opus est ad dimicandum. Olim quidem certe LEGIONES Romanae GRAVIORIBVS ARMIS utebantur, quod VEGETIVS obseruat, (c) maxime scutis, gladiis et pilis. Contra AVXILIARES, tanquam leuis armatura, HASTIS et SPATHIS, si TACITVM audias, (d) maxime pugnabant. LIVIVS (e) tamen, et VEGETIVS (f) testantur, plerumque AVXILIA, exercitatione et usu, ad Romanorum disciplinam instituta, atque assuefacta esse. Hodie propemodum, apud plerasque gentes moratiores, IDEM VSVS ARMORVM est, eadem militaris disciplina. Interdum tamen foederatis ere esse visum, de ARMIS etiam, quibus utantur auxiliarii milites, pacisci. Interdum etiam arma a requirentes suppeditantur. Ita VENETI cum HELVETIIS pacti sunt A. 1706. §. 9. (g) Plerumque tamen focis suas copias, ARMIS PROPRIIS instructas, mittunt, ut nihil ipsis desit ad usum militiae, et bellum in quibuscunque casibus administrandum. Ita REX M. BRITANNIAE cum ORDINIBVS GENERALIBVS A. 1677. (h) art. separat. I. et Russi cum Suecis A. 1724. art. 5. (i) pacti sunt. Atque eadem plerorumque foederum formula. XIX

(a) apud Schmauff. l. c. p. 1973. (b) Ibid. p. 1188. (c) Veget. II. 3. (d) Tac. XII Annal. 35. (e) Liu. 24. 48. (f) Veget. II. 2. (g) apud Schmauff. l. c. p. 1187. (h) Ibid. p. 1015. (i) Ibid. p. 1972.

XIX

IVS REVOCANDI AVXILIA.

AN SPONTE DISCEDERE POSSINT

SOLENT plerumque foederati excipere, ne in propriis et domesticis NECESSITATIBVS, quibus ipsi affligantur, ut carere milite non possint, PROMISSA AVXILIA SVBMITTERE COGANTVR, aut etiam; ut in repentinis casibus REVOCARE auxilia LICEAT. Imo uero, si de illa re non conuenerit, natura foederis socialis illud habet, ut quilibet suas necessitates ante omnia curare debeat: cum et ipse collapsurus sit, et socio inutilis futurus, qui primo omnium securitati suae non prospexerit, HELVETII certe a VENETIS A. 1706. §. 8. (a) id sibi stipulati sunt, ut, si bello domestico laborent, auxiliares copiae REVOCARI possint. Im Fall beyde Stände von ihren Feinden angefochten würden, oder in anscheinender Kriegs-Gefahr wären &c. &c. so mögen beyde Stände, oder einer besonders, ihr Volk in ihren eignen Dörthern zu gebrauchen, wohl abfordern &c. &c. Sed in eiusmodi quidem foederibus non illud actum esse intelligitur, ut temere et sponte, et confestim, atque iniussu supremi ducis bellici, sed, VT COMMVNICATO ANTEA CONSILIO, causis que expositis, auxilia discedant; ne omnes belli rationes subitaneo discessu perturbentur. Haec Celtiberorum erat leuitas, qui Romanos in Hispania, ab hostibus corrupti, deserebant, nihil aliud Romanis, causam quaerentibus obtestantibusque, respondentes, quam, domestico se auocari bello. (b) Eadem perfidia Treuiri etiam aliquando, cum desperatam rem Romanam crederent, domum redierunt. (c) Idem facinus Dumnorix ausus est, qui cum equitibus Aeduorum, insciente Caesare, domum discedere parauit. (d) Notum est, quas turbas dederit Henricus Leo, cum Fridericum I. in Italia, flentem, atque ad genua eius procumbentem, nihil precibus, nihil obtestationibus permotus, desererit, atque ab exercitu cum suis copiis discederet. Notum etiam, quae rerum conuersio sit subsecuta (e)

F 3

XX

(a) Ibid. p. 1187 (b) Liu. 25. 34. (c) Caes. B. G. I. 25. (d) Caes. B. G. V. 7. (e) Sigon. R. Ital. L. 14. p. 327. Vrsperg. Chron. p. 206. uind. Faber: Staats-Gangley. T. XXI. p. 746

XX

STIPENDIA AVXILIORVM.

SED in bellorum administratione cura quidem praecipua, ut NE QUID DESIT exercitui RERVM NECESSARIARVM, quibus si milites careant, nec satis animorum habituri sint, neque ad dimicandum facultatem. Igitur de STIPENDIIS et sumptu superest, ut uideamus. Et VOLUNTARIA quidem, eaque PRIVATA AVXILIA, nemo dubitat, quin stipendium AB ILLO accipiant, AD QVEM DEFENDENDVM CONSCRIBVNTVR. Qua de causa illas copias subinde CONDVCTITIAS ET MERCENARIAS appellatas esse, supra est a nobis obseruatum. Idem etiam in PVBLICIS, iisque NECESSARIIS, auxiliis VNILATERALIBVS, quae EX AEQUALI FOEDERE debentur, itemque in QVASI PVBLICIS, obtinet, ut SVMP TIBVS REQVIRENTIS auxilium milites alantur. Nihil enim magis habet rationem, quam, ut ad illum cura impensarum pertineat, pro cuius commodis et emolumentis militant: Ita in INSTRUMENTO INVESTITVRAE SENENSIS A PHILIPPO II. CONCESSAE COSMO II. FLORENTIAE DVCI, d. A. 1577. conuenit. (a) In primis HELVETII sollicito suo militi, de stipendiis a foederato exfoluendis, cauent: quod omnia illorum foedera testantur. Sed in BILATERALIBVS et reciprocis interdum uariatam: quando quidem pars utraque eodem iure apud alterum utitur, quo ipsa alterius auxilia accepit. Igitur interdum etiam SVMP TIBVS MITTENTIS stipendia praebentur. FOENVM tamen et PAVLA equis plerumque ab illo exhibenda sunt, cui auxilia mitruntur: Illa enim in suis terris paulo commodius subministrare potest. Ita inter Regem M. BRITANNIAE, et ORDINES GENERAL. art. separat. I. A. 1677. (b) in foedere RVSSO-SVEVICICO d. A. 1724. art. 6. (c) et in foedere INVICTISSIMI IMPERATORIS cum AVGVSTISSIMO POLONIARVM REGE et R. M. BRITANNIAE, A. 1719. d. 5. Iunii inito § 3. (d) conuenit. Idem etiam ELECTORIBVS ET PRINCIPIBVS Germaniae in FOEDERE VNIONIS A. 1658. inito, placuit (e) Ita enim §. 14 pacti sunt.

E8

(a) Schmauff. l. c. p. 307. (b) Schmauff. l. c. p. 1105. (c) Ibid. p. 1972.
 (d) Ibid. 1759. (e) Corp. Iur. Mil. Lunig. p. 391

Es unterhält und bezahlt ein jeder allirer seine Völcker. HYBERNA etiam plerumque, et, ut VICTVS ORDINARIO PRETIO reddi possit, nullo discrimine inter ciues et auxilia admissio, promittuntur. (a)

Sed in foederibus INAEQUALIBVS subinde focii, qui mittunt auxilia, stipendium soluere tenentur, si illud in formula foederis promissum. Romani quidem, socios non omnino eodem iure uti patiebantur. Quaedam ciuitates et MILITEM et PECVNIAM mittere debebant: ideoque suos QVAESTORES in exercitu habebant. (b) Hinc focii aliquando apud LIVIVM (c) se STIPENDIIS EXHAUSTOS, neque esse, unde militem pecuniamque darent, conqueruntur. Frumentum tamen ad ipsos a Romanis gratis deportandum erat. Sed aliis quidem, et in primis auxiliis externis, et frumentum, et stipendium, dederunt. (d)

XXI

PRAEMIA AVXILIORVM

SED tunc demum militibus corpus vile est, et mors contemnitur, si aut magnam gloriam vident, aut spe futurae commoditatis accenduntur. Igitur, ne uirtus algeat, praeter stipendia, PRAEMIIS etiam MILITARIBVS ad certamen laudis excitantur. Quare IN AVXILIARIO MILITE tanto magis opus est, quanto difficilius homines aliorum necessitates, cum suo periculo, defendunt, nisi rem illam sibi fructuosam fore sperent. Sed hoc fere arbitrio ducis et uictoris permittitur: qui suo se modulo metitur, et rationem liberalitatis ex re constituit. Interdum HELVETIOS copiis auxiliaribus, quas mittunt, PRAEMIUM PVGNAE, tinen Schlacht-Sold, stipulatos esse, uideo, si res prospere euenisset. Plerumque DVPLEX STIPENDIVM MENSVRVVM paciscuntur. Ita inter ipsos et Venetos A. 1706. §. 5. conuenit: (e) Und so eine Schlacht beschähe, darinnen durch Gottes Hülf der Sieg erhalten würde, solle die Durchlauchtige Herrschafft Venedig den Obersten, auch allen und jeden

(a) uid. foedus inter Stat. General. et Heluet. d. A. 1712, art. 30. apud Schmauff. p. 1283. et foedus inter Imperat. R. Brit. et R. Pol. d. A. 1719. §. 3. ap. Schmauff. p. 1759. (b) Polyb. L. VI. p. 483. (c) Liu. 27. 9. (d) Id. 30. 37. et L. 35. c. 50. (e) ap. Schmauff. p. 1187.

Befehls-Leuten und gemeinen Soldaten, einen Monath Schlacht-Geld zu erlegen schuldig seyn.

Apud Romanos quidem VEGETIVS, IN AVXILIIS minus sudoris, sed maturioria, seu, quod alii malunt, MAIORA PRAEMIA fuisse, ait. (a) PLINIVS certe, auxiliarios AVREIS torquibus, sed legionarios ARGENTEIS duntaxat donatos esse, docet; contra, ciuibus ARMILLAS dari solitas, quibus careant auxiliarii. (b) Praenestinis aliquando, ob uirtutem, DVPLEX STIPENDIVM datum esse, LIVIVS testatur. (c) CAESAR etiam aliquando MILITIBVS, pro magno labore et patientia, DVCCENOS SESTERTIOS donavit, (d) nec uidetur, inter legiones et auxilia discrimen admisisse. Ceterum potiori loco in castris legionarios fuisse, certum est. POLYBIVS obseruat, equitibus SOCIORVM MINVS FRUMENTI datum esse, quam Romanis, cum illi deterioribus equis uterentur. (e) Supra etiam monitum fuit, ob ciues et focios seruatos duntaxat, non ob auxiliarem militem defensum, coronam ciuicam seruatori datam. (f) Tandem cum Romae nullum superesset discrimen dignitatis, etiam auxiliarii ad dignitates militares gradumque altiozem promiscue admisi (g)

Haec de IVRE MILITIS AVXILIARIJ in mentem uenerunt. Venia nobis expetenda est, in difficili argumento; de quo, non memini, quenquam de industria commentatum esse. Primas enim lineas duntaxat ducere constituimus.

Ceterum gratulamur aetati nostrae, quod FIDES AVXILIORVM SOCIORVM QVE certissimis documentis haud lita pridem comprobata est, et, quod illa coniunctio Germaniae prosperrime euenit. Deum precamur, ut, dum AVGVSTISSIMVS IMPERATOR ad referendam gratiam accingitur,

RES EX omnium bonorum uoto et sententia
FELICISSIME SVCCEDAT

(a) Veget. II. 3. (b) Plin. Hist. Nat. 33. 2. in fin. (c) Liu. 23. 20. (d) Caes. B. G. VIII. 4. (e) Polyb. VI. p. 484. (f) Plin. H. Nat. 16. 4. (g) uid. Spanhem. in Orbe Rom. p. 349

Wittenberg, Diss. 1737

W 20

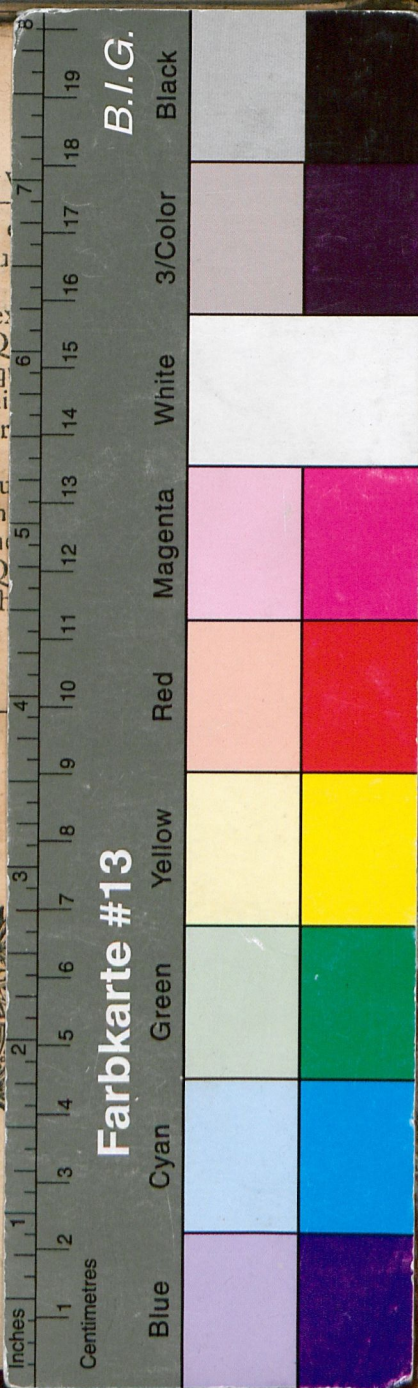
f

56.

1737 11 12. ¹³

I V S
MILITIS AVXILIARII
APVD GENTES LIBERAS
ET IN S· R· IMPERIO

PRAESIDE
CHRISTOPH· LVDOVICO CRELLIO D
INSTITVT· IVSTINIANEARVM P· P· ORDINAR
CVRIAE PROVINCIALIS ET SCABINATVS
ITEMQVE ORDINIS IVRIDICI
ASSESSORE

AD D· FEBR· A· QVAM S· P· E· c1o 1oec XXXVII

IN AVDITORIO ICTORVM

DEFENDET
IOANNES CHRISTIAN· STRENG
DELIT· MISN

VITEMBERGAE
EX OFFICINA SCHEFFLERIANA

